

२२ नं ४५ अं ६

१

कवि.
२

दंतं यथा प्रत्यर्थे एषीषीषालनमोजालदिवकरः नीतिवतनिपतेन्योरजतेजगतोपतिः प्रत्यनीकावनीकांतधातविधं
 सर्वोष्णमान नयवल्लीवनंभोदः शो भतेभूमिबल्लभः प्रत्यर्थिएषीहृदयापिनायधांतोयविधंसनवासरेषाः स
 नीतिवल्लीवनवारिवाहोविश्वंभरायादयितोविभाति उर्ध्वरिपरणीधरोधनधांतखंजनविखंडनांशुजान नी
 तिबल्लिवनस्तनंतुदोमेरिनीपरिहृदोदिराजते दनिभंगोनामधातुभागभेदेभवेयथा पुनातुनस्कारिश्चुक्रभविन
 कसंबुजः दिविषड्वंयंवेदेगोविंदपददयं स्वस्संधौतुनश्रीषास्तुभतौभवतांयथा नस्याहिभक्तिभेदेभात्वेय
 रजितऊवचित् कचित्तमस्यायथादेवायुनमशुंदमौलये चादयोनप्रयोक्तव्याविहरेदात्परतोयथा नमःशि
 वायकृत्मायचदानयविनाशिने एकस्वरोयुसर्गेराविहरेदमृतिशौख्यकृत यथापिनाकषारिंपरामामिस्मर
 शासने एवंयथायथादेगःसुधियांनोपजायते नद्यातशामपुरतानिमित्तयानिरिष्यते अथकार्याविमधुरामनो
 हर्षेभारती तमोनिचयसवाशामंजुनादेवकोकिला इतिप्रथमस्तवकेहरेभ्यामोनामप्रथमंजुलम
 सामान्यशब्दः कथंनेकमादेकाहृदयः श्रीभोदेहिननिःसन्निःप्रविजगत्संयथा श्रीकृत्तभोःकेशवदेहरे

२ वातः

249

वि लीरपाचोपितनयेमेवमेकादशदिकं ११ कादोसाधंयदंसापरोयंजयोद्विषोयुतोः विशेषोयोवमोकोधारापेय
 क्रियायुतोः १२ सादृशपदिवाययैः कियतेसविशेषतोः पयसधाम्गुर्धवलोनियतः कीनानरितोदरिसांदधानः म
 दनमोघनजनतापहारीममेदयज्ञाजनिजरुमये १३ वंभुशोरः सहसादीकल्पः प्रत्यः प्रभः समः देशीयदेशपरि
 हारः सोदराद्याद्वार्यकाः १४ ययेंडुवंधुमुक्ताश्री लौरोदरश्रियः सहस्र जंदयादीहंसकल्पः लीरप्रत्योयमप्रभः
 १५ गंगासमेनुदेशीयः प्रोच देशः सधारिषुः विरामभलोपशोराशिः केलाशोदरसोदरः १६ कयानगरसर्वायनित्यः
 रुत्पादिवशोनेः लोकानोदृष्टचेष्टाभिः कुदोभ्यासः कमोपया १७ सासोदप्रारयोभाजावत्यास्तस्यस्त्रनवः रामन
 द्यराशनुप्रभरताइतिचिह्नताः १८ धूलिधोतभरंरत्नविष्मविस्मेररश्रियभिः राजधानीदिनस्येवतत्पुंरंघोतनेसदा
 स्थालीभापुन्रहणैयमर्लोभिः शोभितेयदः यदः संलस्यतेसहस्रः साक्षात् लक्ष्मीरियंवधुः प्रातः कृतप्रमः स्वा
 नोः चित्तदेवोक्तानलः पुत्रानुः पुनसकास्तः सायंप्रायागदययो पुष्पाणिपणिदेशोसौरुत्वाकोडनिसपुत्रः
 लंरुलिकोत्रतंरुलं पधयसाययतसौ नदयोमपदैः लान्यश्लोकस्यपरिवर्जनात् तत्रैवंकुंरांशभस्येदयके

उतकोत्रानुसदृशांनराणांमानंदान्मृतलहरिङ्गध्वंयुधिरयं ४२ उच्चैश्चेतोहरिराहरिराखर्चगंधर्वगीतेतत्र
 नेत्रावलिमपुलिहामाकरंदः प्रवाहः सर्वोद्युर्ध्वप्रदसमुद्रपद्मसंघनिधानं चंचरोक्तिः प्रचपनिचपकंनसंघनीपानः ४४
 सकलजनताचित्राद्युर्ध्वप्रदप्रकटोल्लासम्पुल्लिखपरिपाकोदेकस्फुरद्युतिसंदरः नयननलिननंदोल्लासप्रदापिपमंड
 लोमिलद्वयश्रीरोचिष्णुविजाचयः भ्रूवशां ४५ लसत्पुनरसकुरानयनमौनयोजननिनामुदं चदतिसंदरप्रसरनरप्रभा
 भासुरः श्रमंदराणामंदिरं सुभगतालतामंडपः समस्तजनविस्मयप्रदसमुल्लसत्स्वार्कतिः ४६ अरुणसंनिवेशजि
 तसर्वभनोत्तचयोधनवसुधाजनेत्तरासुधारससेचनकं सहृदयमानसांजमिविजंभयानोत्ताकरोद्युतिभरमासिनाह
 ततयातिचमत्करतिरुत ४७ सर्वोद्युविनारुतः कृतपरीरंभः सञ्जलैर्गुणैरानंदैकनिदानमानदपुतिः स्थायासिना
 शिस्तुतः उन्मीलविजकीर्तिकेनकसमाकृष्टातिपुष्पं पयोविह्वानसराजइंसवि सरावासाय सौधंसरः ४८ सां
 दानंदसुधासमुद्रलहरीसाम्राज्यमप्राप्तभिः सर्वैः सर्वकलाकलापकृशालैः साकांक्षिमुद्धीक्षितः उद्यद्गुह्यतरोरुकां
 तिपल्लीविनासरम्यारुतिः साधारणपदयतीतसहजोन्मीलंतनुश्रीभरः ४९ मृगप्रमंगरंगनप्रचुरतर

महाकांतिभारभिरामोनिर्गोजभाजमानानसिमयुगागताप्रोतिविष्णुमधाम लोकैरालोकमानः प्रमदजनयारंभुक्तने
भारविंदैरानंदसौकसारः सकलवस्तुमतीमंडलीसारभूतः ५० एवंसमामयैः शयैः चिन्मेन निवेशितैः दत्तैः
कुंदसुसर्वेषुकर्तव्यपदयोजनं अथ संस्कृतप्राकृतयोः समाः हाराहारविहारसारसरसाः संभोगभोगासराः
संहाराभरपारचारणगणाष्टकारताशकराः लोलोच्चासविलासवायसहस्रारंकारहीरांकुदनीहारोस्वारागलाः
लनरत्नागोविंदकुंदोदराः ५१ नरुणनरुणिदासामोदसंमोदहालाः खुरखरननुषासावासरंभमासाः करक-
रिक्किरीलीलाकोलकझोलपीरामल्लयल्लयकरीरावाभदेवासिबीराः ५२ नरकरककरंकाडंडचंगलरंकादरसरल-
करंकाः कंवलाकारपंकाः खलवदलज्जरंगदेहसंदेहसंगाः वरज्जवरवरंगम्यादसंचारभंगाः ५३ अरिहरिपरिताहाः
जुंठकंठाहिदाहाः परिसरकरहाहामंजुमंतीरवाहाः अचलकलज्जमाराः कुंभकुंभीदमारविदलकवलज्जाराः सुंदरो-
दारपाराः ५४ जंवीरकेसरिवराहमुरारिकालाः कुंकोलकुंनलचमनुचिरमवालाः आशेदराकुंजरसासंगसोल-
तोलाः संसारकेरलसमीरगारंकभालाः ५५ यास्यराजराजलीरज्जुंभुजराः कुंकोलकुंदरसविल्लासहराः ॥

निकेतनं सहृदयौघचमत्कारणं ॥ लसदंगरुचिप्रचयेन पुनो नयनौघमधुवनकुलवनं हृदयाज्जिह्वं भगती
 लाकरोधनविस्मयसंभवास्तु गृहं ॥ तडितुं जमं प्रसव्यं प्रतीकप्रभापूरदरावधुतांधकारः मनोमोनहर्षप्र
 कथैकवर्षद्वगंभोरुहानंदसंमोहहेतुः ॥ अखिलजगदवेक्ष्यमाणात्मदमीः स्वगुराविराजिभिरंगकैः प्रशास्त्रं च
 सतिरतिवलस्पदत्तयत्प्रकरविजित्तरकीर्तिकौमुदीनां ॥ निःशेषलोकपरितोषकरस्वरूपः प्रोभान्वितावयव
 संदरसनिवेशः दूरनिदस्ताखलर्द्धचनावकाशोप्याजंभमारागुरासंश्रुप्रवीणाः ॥ प्रव्यस्तजन्मदखिलाव
 यवानवयः प्रोद्यन्निजोज्वलगुराप्रकराभिरामः आनंदिभिः सहृदयैरभिनयमानः स्वप्रक्रियाभिरभितश्च वि
 राजमानः ॥ ४० ॥ ऊतकतरलविनैः सज्जनैः स्तुयमानास्त्रिभुवनजनननेत्रसेत्रपीपपचष्टिः प्रतिकल्पामुदं
 चरुपसंपन्निधानं सकलमलविमुक्तः साधुवादेन युक्तः ॥ ४१ ॥ सुखरखलखरोक्तिधांतविधुंसनेदुर्विलसदमल
 कायव्याप्यतानंतकीर्तिः अनुरागुरामराशिप्रीतिविश्रामधामलपितनिखिलदोषः सर्वसंतोषहेतुः
 ॥ ४२ ॥ समुद्यत्संगप्रसन्नमनोत्तुतिभरो मनोमीता रुचिप्रबलवटिप्रांकासमगयोः धनाश्रयस्थनंजगति

परिस्फुरन्कीर्तिभरः प्रचारकः स्वपीडनेनाविषयेनकारकः समीपभाजां हृदये कलरुः स्वभावसौन्दर्ये विशेषभूषकः २६ ज
गत्समोदयदानसज्जनः शुभोत्पलधप्रयत्नप्रभञ्जनः विचित्रितालोकमनस्तुरंगस्मिन्नेकतालोककदद्विहंगमः २७ प्र
मोदपात्रीकृतसर्वभूतस्तः प्रतिहारालीलागुणोर्मिशीतलः समुत्तमदीपिति पुंजमंजुलः समस्तचित्रोत्सवकस्तुभा
नः २८ श्लोकत्रयेविपादीतरत्नधिनकुंदोत्तरं जगत्त्रयेकीर्तयनोज्ञताभरनम्यसाधारणकीर्तिकान्तः स्याज्जमाधुर्यसभा
निधानं मनोविहंगारयौक्यशः २९ निरवच्छेदसमुदायजलस्यगुणश्रेष्ठिमनोहररुतिः विजगत्जनचिंतनचित्रकृत
नयनानंदसिताभवर्तिका ३० अरुनीतलवर्तितोचनानुत्तवर्तिः प्रमदेकमंदिरं धनविस्मयचित्ररातिकाहृद
योभोरुहभानुमंडलः ३१ हृद्यतरपुतिवारिपयोधिर्लोकधिलोचनचीतमस्रस्रः चारुनगापयनौघनिवेशोभ
वलपस्थितिर्विस्मयहेतुः ३२ मुखास्यानीसंपदासंभरानांलीलायासीभावित्ताभावितानैः पुंसानेत्रलेत्रपीयूषव
ष्टिर्विष्णोश्चामाश्रयैर्हृदयैस्तपोलः ३३ उपजुज्वलगुणोद्यमेड्योत्तमणीयंकवित्तासमंदिरं सुंदरावयवसंनिवेश
नः कालिकांनभरमासुगमनि ३४ गुणभारगौरवैकमहोदधिः सकललोकविलोकनचंद्रताः विलसजुज्वलकीर्ति

यं स्फुटलसीकंचदलनकुविप्रसरत्यभं प्रसरदसं सखयामयं वज्रवैभवंतविभासरंकलपाचितं मलवर्जितं १७ सुखिनो
दयं त्वचितं प्रियादिकुदोकुयं प्रमदालयं धनविभ्रमं भुवनाद्भुतं वरदीपिति पुनिसंदरं २५ पंचाक्षरं अद्भुतवैभवमहि
महोत्सवमुत्तलभायितभरितरपुति कीर्तिनिकेतनमिद्धतमाकृतिचातुरकुविसंदरदीपिति मनोहरकायसुदंष्ट्रि
तपुतिः स्फुरत्प्रभाचानुयनाप्रियापुतं समुत्पन्नकीर्तिविभावरभासितं निवेष्टमिदं तुषडक्षरं पदं २० समुत्प
सितशोभापोषोचिर्निवयरोचितः चातुचंचनकलाचालीकांतकांतिनिकेतनं २८ वल्गुवल्गुदुर्लभासीमहामहि
ममंदिरं आभासंभारसंशोभादीप्तिमंडलमंडितः १९ प्रभाप्राग्भादसारशीतघृणतपुतिः मनोरमतमकाय
विभावैभवशोभितः २० चमत्कारकरसारप्रभाप्राग्भादसारः मनोरमतमशीडनकीर्तिमंडलमंडितः २१ मनोद
रतरस्तुर्दुर्लभकलोलोत्तलः अमद्भुतवपुर्लक्ष्मीलोभितदिति संदलः २२ मनोहारितरोकायकायकायचयाचि
तः प्रीतिस्पीनिकरप्रेतवत्प्रभासंदृष्टिसंदतः २३ विस्फुरद्विस्मयिस्मयिस्मयाविष्टविष्टयः नयनानंदनोद्दामरामः
रातीयकमंदिरं २४ अवनीतलवर्जिदृशाममतांशुः संमदैककुलगेहं चित्राकर्षमहोषधिरधिकातः कांतिनिकेतनः २५

[illegible]

कवि
८

शृंगारसागरतडागतगयागहर्षतननखतनरीदिताताः नाराचकाचकचकीचकचंचरीकाः चारक्षचार
रागराक्षराकाशाशाशाः ६८ संसारसारसरसादिशालसालकंकालकलिकलिशैलखलालकर्कीः किं
जल्लकरसंकरकीरहोरलंकेशकेशागरकेसरदेशालेशाः ६९ आनंदनंदनधनंजयखंजरीराकीटत्रिकंठक
कटाहकटाक्षयताः दत्ताक्षयतनखकांचनयत्रयंत्रारनाकशंभुधराधरधीरसीराः ७० निद्राहरिद्राहक
शली एतेषुल्लिंगाः गंगागीतासतीसधीसीतासंध्यागयागदा आशीःकाशीनिधानाशाकांतिः प्रांतिः दिशाः ७१
सा ७२ आशानिद्राहरिद्राहकद्राक्षालाताः पुतिः कृतिः कायाजयाकयाकांतापात्रीशत्रीरतिर्गतिः ७३ एते
स्त्रीलिंगाः करराचररातकंसेत्रनक्षत्रतकंरजतघातघातीरंक्षीरनीशक्षितीरं धनकनकनिधानंध्यानसं
स्थानदानं नलिननगरगोत्रकुत्रनेत्रास्थिगात्रं ७४ आलिंगनस्थानशिरश्चरित्रंजलस्थलस्थानकल
त्रचित्रं कीलालजालालकनालदैर्घ्यलिंगं गरीराणहिरण्यसैन्यं ७५ अंजनजिनयानासूक्तकांचनान
नकांननं हाटकनाटकनाद्यंनैलंचेलंरसातलं ७६ दमंसदनंजानंनिंदानंदधिसंदनं सुतरंलक्षणांलक्षं

६

हरेवकंचुचिपुसिंधुधुंधधंधाः जंटेडुमंदरसमीरसमृद्धगंधाः ५० भीमांकसंगरक्षिरीटनमालजंतादिजालतोम
रमहीनद्विविधपुंजाः द्वितीरविंडपरिनोमरुद्रासासाताः संरंभविकारवाणाः ५१ वसंतवासवेशंतवासववासः कासारसा
रमाः किरणाहवावारणाः ५२ एतेपुलिंगाः हेलाखेलाकलामालारसालाकाहलाबला कीललीलाबलाबालाली
लादोलादसामसी ५३ धरणीधरणीमोलीरोहिणीरमणीमणी वीणाधारीरसावेणीरीदारंगासरंजिनी कंदली
लहरीवारीरामाभेरीवसंधरा कलीकरलीचामुंडारंभारंगतलामही एतेस्त्रीलिंगाः जलपलकलमलंवारिकिता
लनलंवलपललडुकलंलिंगगंभीरकलं सलिलकमलचीरंतुकराजीवनीरं हलपलनकुपीरंदातुनालंपरीरं ५४
कारणंरोहणंचेलंजहरंवरमंदिरं जललंमंडलंतामरसंजंडलमंगदं ५५ पुररिचिंदल्लोहांगतगगकरां
ऊलं तोररांमररांतुंगमन्नमारभासुरं ५६ एतेनपुंसकलिंगाः भजागछुदेहिसंहरज्जुचोरयामारया
वगछेदि भवलोकपावचिंतयखादेनिवधातुजंविद्धि ५७ अथनिरेष्टाः नीहारहारहरितांकहरहृहा
सकैलासकाशारदतारदमिंदसंधाः शेषादिहंसधनंदाहरेदनायहिरीरनिर्गहरागानचंद्रकांताः ५८

कवि
१

नुद्धतो बुद्धिमान्तरुमी आन्वाक्षिप्यदिज्जालः परिकेदेस्तदेशजः १० सेनापतिजितायासः स्वामिभक्तः सधीरपीः
अभासोवाहने शस्त्रेशस्त्रे च विजयीररो देशे रत्नखनिद्रव्यपरपथायाकरोद्भवाः उर्गो ग्रामजनाधिकदनीमात
कतादयः ग्रामेधान्यलतावृक्षसस्त्रोपशुपुष्टपः क्षेत्ररुद्धकेदारग्रामेषीमुखविश्रमाः पुरेदपरिखादेवपतो
लीतो रसाधजाः प्रासादाधुप्रपारामावापीवेशासतीतरी सरस्यंभोजहर्षभोगजाचंचुजपदपदाः हंसचक्राद
यस्तीरोद्यानस्त्रीपांयकेलयः अधोदोपाधिरत्नोर्मिपोनपातो जलप्रवाः विस्तुजत्वागममुद्रादुदिरौवेदि
हरणं सरित्वंबुधिपायित्वांवीच्योजलगजादयः पद्मानिषट्पदाहंसचक्राद्याः कूलशाखिनः उद्यानेसार
शिः सर्वफलपुष्पलताकुमाः पिकालिकेलिहंसाद्याजीवाशधुगम्यिनिः शैलेनेयोषधीभातुवंशकिंनरनि
र्गसः शृंगपादगुहारत्नवनजीवाशुयद्यकाः अरण्येद्वितराहेभूरुयसिंहादयोदुमाः शुककाककपोताद्याभिन्न
भल्लूदवादयः श्राश्रमेतिथिहजैराविष्वासो हित्वशान्ता यशभमोनुनितनाडुसेकोवत्कलंदुमाः मंत्रेपं
चांगताशक्तिषडुरणोपायसिद्धयः उदयाश्विननीपाशुस्थैर्योन्नत्यादिशक्तयः इनेत्यस्वामिनेजः श्रीविक

रासरासुन्दरं हलं ७८ एतेन पुंसकलिंगाः आशास्तेः स्तिचकस्तिनिन्दति सज्जगत्प्रांसनिद्रोऽतिधा यत्तु नि
 पाचनेन निद्रन्या राधति न सति शोतेन कृत्तिमयतापातिदंतिदंतीहनेः स्वानिस्त्रानिददति यतिनयतीत्या
 दाः क्रियाश्चिंतयेत् ७९ इति सामान्यशब्दोक्तं नित्यं जलसुखं अथ वरुणानि कथ्यन्ते तानि पानि करीष्व
 रैः नदाकायप्रभृतिषु प्रबंधेषु च वंशिरे १ राजभाजवधूपुरोहितजमाराभ्यां सैन्याधिपादेशाभ्यामपरीक्षरोहि
 सरितोऽपुद्यानवन्माश्रमाः मंत्रोद्हराप्रयासमगपाश्वेभर्तेनेद्दयावीवारेविरहस्यं चरत्सरापुष्पांशुरेत्नारतां
 नृपक्षीर्निःप्रतापात्ताडुष्टास्तिविवेकता पुष्पप्रयासं संग्रामशस्त्राभासनयन्त्रमाः ४ प्रजभगोरिशोलादिवाची
 रपुरश्रमता भौदार्थधैर्यगांभीर्यशैर्योश्च योश्च मादयः ५ देवांसौभाग्यलाचरणशीलशृंगारमन्त्राः
 कपोलाधरनेत्रभ्रुकटाक्षरदभावरा ६ गंडवाकुकरोरोजनाभीमध्यवलित्रयं रोमाशिप्रोणिजं पोरुगनिमन
 स्तंक्रमात् ७ पुरोहितोहितो वेदस्तुतिः सत्यवाक्यशुचिः ब्रह्मरूपविमलाचमः प्रतिकर्त्ता महाभुजः ८ ज
 मारेशास्त्रशस्त्रास्तेऽस्त्रास्त्रास्त्रास्त्राः कात्यायनीस्तुतनीयानभक्तिः सुभगलोदयः ९ मंडोभक्तिः शुचिः नृपः

कवि

जलधिजलनेत्रकैरवचकोरचंद्राश्मदंयनीप्रीतिः विवाहस्नानपुष्पांगभूषोललत्रयीरत्नः वेदीसंगीतनारलीलाज
मंगलवर्जनं विरहेतापनिःश्वासचिंतामौकशांगता अदसंख्यानिशादैर्घ्यजागरः शिशिरोस्मता स्वयंवरेणची
रत्नामंचमंडपसहनं राजपुत्रीनृपाकारान्वयचेष्टाप्रकाशनं लशयानेदिकलितस्खलनं वचनेगतौ लज्जामा
नच्युतिः प्रेमाधिकं रक्ताक्षताश्रमः जलकेलौसरतोभवकहंसापसर्पशां पद्मस्नानिययोविंदुद्वयोभषराच्यु
तिः सुरतेसात्विकाभावाः सीतवाराः जम्बूलाक्षता कांचीकंकरामंजीररवोभरदलक्षनं वर्णेषुवरीभावानांदिष्टा
शमिहकीर्तितां सुधामिश्रित्यमानानांभवत्येवमनंतता असतोपिनिबंधेननिबंधेनसतोपिवा नियमेन।
चजात्वादेः कवीनांसमयस्त्रिधाः असतोपिनिबंधोयथा रत्नानियत्रतत्राव्योहंसाद्यल्पजलाशये जले
भासंनभोनयामंभोजायनं दीप्तवि निमिरस्पययासुदिशहित्वंचचिभेद्यता संजलियाद्यताकुंभोयथा
हृत्वंशशित्विषः शुक्लत्वंकीर्तिहासादौकाष्ठंवाकीर्तिपययोः प्रतापेरक्तमोक्षत्वेरक्तत्वंकोधरगयो विभा
वर्थाभिन्नतदाश्रयणंचक्रवाकयोः ज्योत्स्नापानंचकोशराणंचसुष्ठुत्वंययोनिधेः सतीत्यनिबंधोयथा ॥

मोन्नत्यकद्वयः शत्रुलोभकरीचेष्टादासंधार्यमभीतुता शुद्धेचर्मवत्तचार्यजांसितर्क्यनिःस्वान्नादक्षरमंडलरत्ननयः
हितातयत्ररयचायरकेतुजंभियुक्तासुरीचतभदाः सुरपुष्पवृष्टिः प्रयागेभेरिनिश्चानभ्रकंपवलप्लवः करभोत्तध
जाह्नवविराजशकटवेष्टाराः मृगयायांश्चसंचारेवापुरालीखवेष्टुता भट्टकामृगजसः सिंदूरद्वंगतिवश म
प्रवेगित्वमोन्नतंतेजः सञ्चलणस्थितिः स्वरोन्मातरजोत्सवंजातिर्गोतिविचित्रता गजेसहस्रयोधित्वसुचतुर्वर्णचप
लं श्रियद्विभेदितं कुंभसुक्तामदादयः सुरमौद्योत्नाकोकित्त्वमाकृतसूर्यगतिनस्तद्वनोद्भेदाः जातीरपुष्पचपास्रमं
जरीधमंरगकाराः श्रीमोपाटलमल्लीतापसरः पथिकशोषवातोत्काः सक्तुप्रपाकंप्रयास्त्रीमृगतस्माथादिप्लवपात्राः
वर्षासुघनक्षिरिस्त्रयदंसगमाः पंककंदलोद्भेदौ जातीकदंबकेतकिंजानिलनिम्बगादलप्रीतिं शरदीदुरवि
पट्वजलाकृतागस्तद्वसवृष्टिः सप्रकृदसप्रसिताभ्रधाम्यशिरिपक्षमदपाताः हेमंतेदिनलपुताशीतय
वस्तंमनुवकहिमानि शिशिकरीषधमजमुदांबुजपावकोत्कर्षाः सर्वैरुपानभरविमरिचकांबुजपथिकलो
चनप्रीतिः नारेंद्रसीपक्षोऽपिचिद्वानमभ्रधौरुजमुद्रकसामर्गिः संवेजसवत्तकांबुजनिविहितमोर्निरौज्यत्वं

धनद्युतिः स्वधुनीतेधुनीतेयतिर्येद्विर्जरनिर्जर मेडरायाडशपात्वामस्तारत्नान्दत्तत्त अर्थमावर्ष्यमादा।
 तप्यः कौकशोकविमोकरुत्त जीनाशभीनाशकरः प्रवालप्रवलकुविः घनाभोगेनभोगेलीसेवतेदेवतेष्ट
 रः वंदेहंगतसंदेहंविमलंकमलंतव स्तर्जुर्दूर्जटिसंकाशः कोपगोपनिकेतनः वैरिमदीकपदीवनिलंद
 श्रुंद्रुचवत् रसोगशोशसंकाशोगतार्तिः कार्तिकेयवत् श्रीआनुरामाभिरामश्रीः सत्रिविक्रमविक्रमः
 विष्णुरूपस्वरूपश्रीः कृतप्रसवधौरुषः श्रीवत्सलांकुनकायोधरणीधरदुर्हरः विहरः प्रवसाविष्टकृत्
 नापश्रनाभवत् राजराजराजश्रीः दितामरुमहामहान् कश्चिदुश्चावनप्रायः पाकशासनशासनः श्री
 मानिंद्रशिवोन्निद्रः समन्तुः शतमनुवत् निचिजैजाविजैजेवधनदोमधवानिव दंभजंभजिदारंभः प्रसूदः
 अरुवर्जितः महीमहीयान्संसारसारः शक्रपराक्रमः संकल्पकल्पवृत्तश्रीः प्रतावज्ञानवाक्यनिः श्रीरंगरे
 गदंगश्रीर्वलिवलिवलुदली मयज्ञयज्ञपुरुषः शिपिविष्टनिविष्टधीः स्मरद्यस्मरसंकाशोभाग्दसौभा
 ग्यभाग्यसौ धुर्यमाधुर्यसारंश्रीः जशलीमशलीयथा रुचिरोरुचिरोविष्णुः लमयालमयासमः काश

वसन्तेनालनीपुष्पंफलपुष्पंचचंदनैः प्रशोकेचकलंशोत्प्लाधानैरुत्मान्यपक्षयोः कामिदंतेपुञ्जंरानांऊँमुनेपुच
रक्तता हरितत्वंदिवानीलोत्पलानांचविकासिता वर्णवेन्नसराप्येतन्नियमोयप्रकाशपते भूर्यत्वयिभवतोमला व
पेधेवचंदनं सामान्ययद्गणेशौज्ज्वलांभःपुष्पवाससां रुक्मत्तंकेषावाचादिपयोनिपिपयोभुवी रक्तत्वंरक्तवंध्र
कपिंवांभोजविवस्वतां तथावसंतएवान्यपुष्टिनांकलकृजितंवर्षास्वेवमृशराणांरुतंनृतंचवस्मयेन नियम
स्यविशेषोयपुनःकश्चित्प्रकाशपते कमलासंपदोऽरुक्महरितोर्नागसर्पयोः पीतालोद्भिज्योत्स्यसंपरागादि
शिखादिषु चंद्रेशशैलयोः कामधुजेमकरमत्स्ययोः दानवासुरदैत्यानामेकमेवानिसम्पत्तं बहुकालज
न्यनोविशिवचंद्रस्यवालता मानयोमौलितोवर्णपादेवाध्वुररातःपुनः इतिवर्णस्थितिनामरतीवंध्रसमं
प्रशोक्यादिकेराजवर्णानाद्युपयोगिनाः अनुप्रासस्यसिद्धार्थंशब्दकतिपयान्बुवे वर्णानामनुवृत्तिया
नातिदूरान्तरस्थितिः अनुप्रासःसतेनैवसनाद्याकाव्यपद्धतिः गतालंकरशांकोपिकायबंधोचिराजने वर्ण
सचोर्णयोदीर्घसंधादिस्वर्णितोपदि दृग्गजाभिरनाभिः श्रीः श्रीसंजुंठंयंटरसततोपदह्यायोचनायन

रत्नरत्न अरुणाकराकविकविशः सरावदानवित्सविशदोसोऽन्मीलनीलश्रीः परितोहरितोतिका मतः कामः ।
 नरानराजंति सखे सखेदाः प्रभाप्रभाते चक्राकृशानोः वागोरुवागोरुपितोविधाना मुक्तासिमुक्तासितकीर्ति
 नात्वं स्वः सिंधुतीरेऽध्विद्यातवीरेलसन्तसमीरेकरलभनीरे वसन्तजीरेपरिधायचीरेकरोम्यधीरेनरुचिंघा
 शीरे आनंदरुंदिलपुरंदरमंदमुक्तमंदारदामनिजरुंचकरंवितीगी गंगामनंगरिपुरुंगतमोत्रमीगकेशप्रहप्रदि
 लवीविभुजीभजाभि इत्यमर्त्यनृपामात्ययुवतायुपवर्णनैः शब्दान्वयसेचशोचिंतंतिप्रानुप्राससिद्ध
 ये अथानुप्राससिद्धार्थमुपायांतरमुच्यते आदितांतलियौकादितांतशब्दगवेषणं चित्रानुप्रासय
 मकशब्दनिश्चयकृद्भवेत् यथा कलखल गल चल छल जल तल स्थल नल दल पल फल
 बल मल दल कीर चीर जीर नीर वीर सीर हीर लीर एवमन्यत्रापि यत्किंचिदत्रनमयागदितंयंय
 स्यगौरवत्रासन मत्कृतचंद्रकलापेऽमलमतिभिस्तदुधैर्ज्ञेयं समाप्रप्रयमस्तवकः ॥
 उद्दिष्टवर्णनं वर्णः प्रकीर्णं संख्यया सह सदादिष्टेति पंचेदङ्गलमानियथाक्रमं येषादिभिर्विभिन्नसोः ॥

संकाशसंकोर्तिः सर्वदा सर्वकामकृत श्रीलालिप्रशिवामेवमनोहरमनोहरः राजतेराजतेजोभिः कविराजिविराजि
तः मणिचुमणिः प्रेक्ष्योज्वलकुज्वलभूषणः उद्दामधामकामप्रोथम्यैकस्यैगिरिशम्यैकत भवंगारवंडनः
कीडवंडकोदंडपंडितः प्रचंडकुडलोदंडगंडमंडलमंडितः सन्निधानंनिधानंतेकरवंनरवंदितः नितरंविन
रांनुनिराजसेराजसेवकः हारमरातीरमरातीयानाकनायकनायिका भाविनाभावितातेनकलितात्नकैः कंधा
कांतालकांतासौम्येयसीप्रेयसीभृशं कंदःकंदर्पदर्वस्पयाटलापालाधरा खर्वीकृतोर्ध्वशीर्गवीनिर्वसि
तरतिद्युति रमरातीरमरातीयासौस्तमनाःसुमनाःस्मिता शवरीकचरीरम्पाःप्रवराःशवरास्तथा पर्वतः
सर्वतःश्रीमाननपुनामपुनागतः बुधामुधासुधाबुद्धिर्मुग्धाधरेधरे सारसंसारवंतोयंरुचिरंरुचिरंनुक्तिं
मृमुनायमुनातीरेप्रौषावकैशवंपुरा सुरदत्तेरादत्तेरास्पृष्टंदृष्टमृष्टतः उग्रोगिरिगिरिशःशंभुः
शोभाच्युताच्युतः कुस्मरुस्मोदुच्यविद्युःसूर्यशौर्षोरविक्रविः भीमभीमोरुद्ररौद्रोधामधाममहामहाः
मेधावेधाविष्णुजिष्णुशूरःशूरधुवधुवः देवदेवकालकालभीमभीमरामराम सारमारधामधाममासमास

नोद्विषः मुञ्जेष्वागतभिषा यका इति शेषः हरिगजपरावतः एवं विलग्नगजो पुनर्गजोऽधिगजश्च पक्षे हरिर्गिल
गजो हस्ती एव सर्वं गजपर्वणायामुपि गृह्यते मुरारिसिंधुर्गंगा कलसमुद्रौ च संवुक्कडचैः प्रवाः मेघश्च
कस्मात्तु कस्मिन्नाभीपुंडरीके नीलोत्पलं च यमुनारिवत्तन्मद्रो यमुना स्याद्धीवा ऊर्ध्ववैरी सिंहो गजस्य धीच क
लार्थो ग्रजटिनीवाचिकशब्दात्परंपरो योज्यः नीरघ्नो पलसितदाहिमकरसिंधुवेशि पृथुलाजाभाः सि
तस्यामवाचका इति पूर्ववत् कस्मात्तु तटिनीवाचकशब्दात् परंपरो यस्या कलनदी चरकोतिः गंगा प्रो
कोतिः पक्षे कलनदी वरस्य समुद्रस्यैव कांतिः नीरदो निश्चितदंतो मेघश्च घनो पलसितः घनो पलः करका
द्वत्सितः घनो मेघस्तद्वत्पलसितकांतः सदाहिमकरशुद्धः समर्थकरश्च सिंधुवेशिनदी प्रवाहः स
मुद्राक्षेशविन्यासौ च पृथुलाजाभाभरती भृष्टपान्मसेवाभायस्य कलस्यैव च यथा वदन्त कलभव
कायममंथकारातिदीपतिः सदाधिकेशवहायो नेकपायसवच्छविः वपुर्महोदधिर्ह्यपंविशति सैंधवः
कांतिमान् स्फटिकाचलसत्त्वत्पीसाण्मुकरुचिवदन्त पौतां वरप्रियं धने स्यादिकानां प्रियान्वितः

दिष्टवस्तुद्वयस्य यत्नः अभेदः क्रियते स्नेहान्ननस्यादुदितवर्णनं सितकम्पोविधुरिगितताशुभकनागगज
 यनसारः रामयकोराश्वर्जनसिंहीजानेनिचंद्रराश्याः विधुषुंशेविधुषुंशेदहविः सिंदुशुभसु मिनीप
 बलेमचको नाशनलत्रंमलःकनीनिकाच शुभंमिगिरिजमाकाशशु नागराजोगतःशेषशु यनसारःक.
 पूरेमेघमेघशु रामोवलभद्रोदसरविशु पयोराशिःउगधसमदःसमुदशु चर्जनःशुभःपार्वशु सिं
 हीजःसिंहोराशु शुभंतोवलभद्रःकृष्णशुचंद्ररासःचंद्ररासोत्तरेच शंखकरनारकेशसदाकाशयोमके
 शातलाका नीलांशुकोधिकेशोरिष्टसारसिचयकलकुंभाः शंखकरःकंबुकांतिकस्यशु नारकेशशु
 इउज्वलवालशु सदाकाशःसर्वराकाशःसद्मनंच योमकेशःशिवेनभेवालशु तलांकोवलभद्रेला
 लकंलकोच नीलांशुकोवलभद्रःकृष्णकांतिसु अधिकेशःअधिकशिवःअधिकवालशु अरिष्टंनक्रंका
 कशारिष्टःसदासिचयःसिचयोक्तुंशुसयःखड्गसमदशु कलकंठोदसःपिकशु पिकेपारावतेहं
 सेकलकंठःकलधनो हरिनिधुधनाधिभोगुतःसिधुमुसारितः अश्वोवासेडादिकत्माद्यमुनाजंभि.

स्तोमः देवोपहैमः पक्षेहिमस्यायं अष्टपदं स्वर्गोपाययोः मदारजतं स्वर्गोपाययोः चंद्रः स्वर्गोपाययोः कयोः
 पल्लवोतं स्वर्गोपाययोः सुशोभितारकटप्रीः स्वर्गोपायममपुनिः दहनोपलसनकातिर्गोपायविशेष
 लः नारकटैरुपसदः पक्षेभ्यारकटारीनिः अष्टपुष्योतीर्णानि गोपतिनादंकातिः रविगकटविः ।
 पक्षेगोपतिरिंद्रस्तस्यनार्दस्तुरंगमः वामदेवगिरिः मनोतमेकः कैलाशश्च लोहितनीलैषुकरहरिविदु
 मकमलरुस्मरत्नानि सिंहभूषणोत्पलधनंजयाभोजनीपलाशानि पुष्करं पद्माकाशयोः विदुमः प्रवाल
 विशिष्टवलयोः कमलपद्मपानीयमलयोः रुस्मरत्नांकौस्तुभेन्द्रनीलयोः सिंहभूषणसिंहरत्नकारगज
 योः द्रव्यलसुत्तुष्टमीसैदीवरयोः अभोजनीपलाशं पद्मपत्रपुटं किनीपत्रयोः कमलापिपयपद्मोपाय
 जित्स्वर्गभूषणश्च रत्नाकरवरणीकः सदाधिकमलपुनिः कमलोतिस्वर्गकस्यो नागजिह्वरुजोनाभस्वर्ग
 च सूर्यभूः सूर्योद्भवोयमप्यु सदासिंहमुखेनाकलयं वलिनाश्रियं सुशोभनतान्त्रणीवतः दत्ता
 मिदीधितिः एवंसुसंयन्त्रप्रभः विदुरमलिदीधितिः प्रवालकायः कलभानुमिहविः श्रवत्सोः ।

शर्तः युतिविद्योतीसेपमादिसमुन्नयेत रक्तश्वेतौ हरिश्चुचिपुष्करशानपत्रसूर्यकांतज्वाः नवदंशमहाव
 माकादेवाः कविमलकीलाले हरिश्चुंदसूर्ययोः शुचिः श्वेतवैष्णवरयोः पुष्करं जलपद्मयोः महा
 पद्मः श्वेतनागेपद्मे च शर्कः स्फटिकसूर्ययोः कमलं जलपद्मयोः कीलालं जलपद्मयोः सहस्रद्वारि
 भिर्भानोरक्तान्नेनागैरदांशुकैः जलेभ्योजन्य शोभाभिः सरोजकुमुदादिभिः भानैः परस्मात्सहस्रद्वारि
 दिभिः भितरक्तौ यथा रविमित्रं चंद्रः रवितुल्यश्च भानुरत्नसूर्यकांतः रविपद्मरागौ च शुभिरत्नं स
 र्व्यकांतोऽग्निपद्मरागौ च दरदांशुकंदंतवस्त्रेभ्यधरे च जलजशोभाजलजावाशौ शोभावेति पद्मकांती
 च एवं सरोजारिशोभासरोजस्पर्द्धिशोभा यदेसरोजारिश्चुंदः कुमुदारिशोभा कुमुदस्पर्द्धिशोभा य
 दे कुमुदारिशदित्यः सूर्योपलसितशुतिः पीतश्वेतौ गौरद्विजयकपर्दशंभुहरिनाट्याः हेमस्तो
 माष्टायदमहारजनचंद्रकलाधोनाः गौरः पीतश्वेतयोः द्विजराजो यदुदचंद्रयोः कपर्दः शंभुजय
 वराट्योः शंभुवत्सविलोचनयोः हरिः विंगलः सिद्धश्च नाट्यो गुरुः पद्मे उच्चैः प्रवा हेम।

कवि
१२

यः स्याद्वदनपङ्गाशेकशालिः कनीनिकाः मीलीजंभूफलं पुष्पाकाचकमाज्जकीर्मेयः भिल्लकायागजांगारखला
लः कररागदयः शोणानिधौ मनीषासुतामृजं मनलकाः गुणैर्दग्धोपरवद्योतविपुलजं नविदेवः दिग्गिवापरजिह्वा
सदृशं ससिंह्रवातकः हिंगुलं कुट्टशिखातेजः सारसमल्लकं मारिकं रंसवं कुंभीप्रकमर्कं यो मुखं चको
श्लोकिजापाशवतने च नखाग्रयः पीतानिब्रस्यजीवेद्वयकटे श्वदग्गताः गौरीदत्तयमोमत्रमपुवीररसास
कः हरीद्वारोचनामरीनिगंधकेदीपपंचके किंजल्कवल्कलेशालिदक्षिणात्मनः शिलाः कर्णिकारं चक्रवाक
गानशैसारिकामुखं केशवाश्रुकुंभं इकपराकनकादयः भ्रूसराशिरजोल्लताकरमेष्टद्वगोर्धिका कपोलमृषि
कौरंजकाकंठरुशदयः उपमेयस्यशोभानिषापरयापनायकयापिपुष्पाविशेषरौरवं कनमुपमानं कुंभी
नतयथा स्वरनिरकेकराप्रयप्रयप्रमयानशौलत्तभिततरलङ्गुभोभोपिकल्लोलकान्तिः रुद्रिनगरतनुजान
मुभनेशचूडागमनगलितगंगाधौतशीतांशुगौरः हिमकिररामरीचिबूहविभाजमाभ्युदिकिखरिभृंग
सर्वमानांगकान्तिः श्लिषेनानि मुकुटगलितगंगातीरकल्लोलमालास्वपितगिरिपिकं यमसृष्टकन्देहयष्टिः

कपुतिः कलंकमलवद्वपुर्चेदन पीतशामौक्यवद्वपुर्जिधानजेनारः विपुनकांतधानजेनार विपुनकांतधान
 देविनहस्तिवकायाः विपुनकोमेपः विपुनकांतः सूर्यः धानसर्पहीचद्विः हरिदत्त स्वर्गतद्वल्लोभनः समु
 दः इति द्वितीयस्तवके उद्दिष्टवर्णनं नाम प्रथमं कुसुमे अथ चेतानि सुधांस्तवैः श्रवः शंभुः कीर्तिर्ज्योत्स्नाशरधनाः
 आसादसौधनगरमंदारुहिमाद्रयः सूर्योडकीनकुर्धरकरं भारजतंदल्ली विम्वोकं भस्महिं गीरचंदनं करकादिमं द्वा
 रो र्णनाभितंतवस्थिस्वर्गे देभरदाभकं शोवादिशार्कयादुग्धं दधिगंगासुधाजलं मृणालसिकताहंसवककैरवचाय
 रं रंभागर्भः पुंडरीकं केनकी शांतनिर्मलः रोधसिंदूरधुनं कृत्रं चरणशुक्लिकपर्शकाः मुक्ताकुसुमनक्षत्रदंतपुष्पाश
 यगुणाः वैष्णवाकाशकर्षासहासवासर्वजं जराः नारदः पारदः कुंदखटिकाशुक्लिकाद्रयः कल्पानिकेशवः सोरि
 वीरचंद्रांकराहवः विधांजनदिवुलादिवनभैरवराक्षसाः शिवकंठयनदैवानंरमधनं जयाः शानिदुपदजाकाली
 कलिकेलयमासुराः केशकनककलरीराजवद्विद्वरं निपाकाशरुद्रराजागुणपावनमोनिशा मसीपंकमदा
 भोपियमुनः प्रथमकोकिलाः गेलगल्लारयगुजगिकाकखजनकोकिलाः गवलंतात्तनापि कृतिलेदीवरकावल्ल

कवि.
११

13

मालहरिभरसनाभिप्रोमितेयस्यवासी इति द्वितीयस्तवकेवर्तवर्तनं नाम द्वितीयं जसमं संप्रसंगभेदज्ञा
निमुखयमेपुदर्यणाः चकारयहिलकंमदंगपुटप्रासाताः आवर्तकमणौलनागुदनस्तत्रप्रयकं आलवा
लमहीनालचर्मकंस्यालकादयः वृत्ताविराजनारगस्कंधपभिल्लमेदकाः रत्नांगलावकंजं देजं भिजं भांडकाद
यः त्रिकोणानिदुत्तेसादिकामादावन्निमंडलाः संधयरासिदंभोलिप्रंगाटप्रायदयः वज्रात्पलक
भालभूरवांकांजुशकुंचिकाः भुगकंकरावालेडदात्रजदालचंद्रकाः शुकासंकिंशुकंविद्युत्करालेदध
नुःपूणाः पुशेपःकरकोलेभदंतसिंदूरखादयः लीलागानिप्रतिभाहीरकरादाडर्वचोनवाः गुरुशिसन्मु
खलोणिकपादस्तनबुद्धयः सुखदानिप्राशीगीतपुष्पलक्ष्मीसतोद्भवाः नष्टाभिसुखदालद्विविपुत्रप्रिय
संगमाः दारस्यातंअविद्यासंनोषबुद्धयः उःखानिपारितंवाधिवाधिमानच्युतिर्द्विषः ऊभार्याभोवज्रशम
वासजस्वामिसेवनं कन्यावक्रत्ववृद्धत्वेनिवासः परवेष्टमनि वर्षाप्रवामडुर्भायोक्रुभयोर्दुल्लंभूवौ स्थिरा
एतजौभटःसाधीधर्मधर्मौ सनांमनः अस्थिराणपकुलादोलायांगयोवनडुर्गनाः स्वाभिप्रसादेभकरास्व

१४

अभिनवमन्त्रादहं ह्यस्य विष्णुर्जननिधिरस्य गरीयः जंगलं नीगतस्त्री दिनदरदहपुत्रो गर्भनीलं रविंदमस्य
 रमधुपालीपदविशखजलीः जलप्रापमशरीरस्फारिरोचिः प्रपंचदुरितसरिदधीशभाजमानाभयपिः इ
 तिकुसं ममृतपुसरायं काभंगर्घ्यचमनालीकचकलप्राविधानोदानकौशुंभकांतिः नरुत्तितरतितांति
 ज्ञानसंसर्गसंगतकमलदलनिकायप्रायकामः प्रभोर्मिः अभिनवरभिरश्मिपोतितप्राच्यभूभक्तिस्वरत्न
 मदशोकस्मेरपुष्पेयमानः परिजुपितमृगातीलोचनप्राप्तिरोचिः दुरितकमलकांते चंभकं कांतांतिः
 शिरत्तं मधुरिपुषदविर्यकृताङ्गीवारिणरस्त्रचित्तगकडपदप्रस्यसंलक्ष्यस्त्रीः नरुत्तकिरणमात्तिस्त्र
 र्जिदंशुप्रवादस्मितकनकशैलस्पर्धिवर्धिस्रुकांतिः नरुत्ततनुमृगातीगंडरोचिः प्रचंडदुरितकनकवरी
 तंसंकाशालक्ष्मीः इतिपांत इत्यादिसदृशंसदृशो नोयमेयं यथा ममरनिकरयांयाविष्कारनृकाभधनुः
 स्तनगलिनययोवहारतीभानियस्य दिग्भिरागमयवृष्टातभिनेंद्रकांतप्रसरदसुतनन्त्रायस्यवाचोविभा
 तिदनुतनुजविपलक्षधुप्राधिगर्भाल्लसदमृतसमानारेजिरेयस्यवाचः मदनकदनचूपाचंद्रयोविष्णुं

कवि
१५

सद्यन्तरदाजिह्वाभाभाभ्रमंडलोच्चने अर्धमस्तारवत्कर्लोमालमस्तकमर्देजा यथासंभवमेतेषुवर्त्तिस्त्रीपुंसयोर्बु
धैः दिप्रपदमनोदरोविस्मयदास्यलवत् दिपादरचितस्थितिन्ययवत् तदाचररास्थितिविभक्तभूमिवत् गूढपाद
श्रद्धिर्मंदराकर्षणारजुवत् शुद्धिपार्ष्णिविजिगीषुपत् ग्रंथालसत्कांतिशुद्धवत् सत्तानुगतवैभयोधनिकवत्
रम्योरुकांतिःकंदर्पवत् सवंतरोनदृषियन्तरोधावत् कटिकांतिस्थितिविभक्तन्यपनिवत् सचिकनोदिज्ञोपसपुरु
षवत् रुदाभनितंवालेकृतोनेदकुमारवत् नवस्तिमितिकांतियथाढांत्पम्यभ्रभागवत् धीरोपस्थाशेषिनोर्जनवत्
नवकउंदरचितशोभःशिपिरवत् सर्वदारोदयेपालःसुभगवत् सज्जयनोवर्षाकालवत् सदापिचंडसंवंधोन्
पतिवत् नाभिभ्रंस्थितिवदनमनस्सिवत् धृतवलिशोभितःकैवर्त्तवत् द्विषयोधरसादोपेनूपवत् ऊचेष्टा
ढोपभासुरोऽधमवत् मंजुलज्वायविभ्रवनवत् उच्चैरंकसमन्वितोऽःकालवत् स्पष्टमुत्संगेषपालःप्रातश्च
कवत् रङ्गोरोमान्वितोरत्नकवत् सदासंघट्टविराजितःकालालवत् सखांसलज्जविःसिंदूरवत् नवकलीतः
शेनवत् विभुजंतिमनोऽमोनपवत् सदाप्रभमधितोऽवतणवत् विलासनाधमःसुदसमाहवत् अधिकसार

१५

लोभस्य कपिभ्यः मंदगानिष्टानिष्टानिष्टपदं सगजस्त्रियः कुरस्वराः काकचमस्यराहोदामुमर्हः सतिष्टान्।
 नितोविस्मर्गकर्महनुमानप्रभः महाकर्मः चारभः सत्यनिशागजः पृथुः हलीवालीकलीभीमः सतीचोयः पुरातनं स
 रूपानजलेनाग्निनलकृत्वरमन्यथाः उत्पानिस्मरतायाधिप्रतायादुर्वचस्वयः माधुर्यैः मय्येवानुर्ध्वमयीदमोयै
 कीर्तयः तेजसाकुरुपार्वहृत्सोत्तल्लक्षणाज्ञाः आत्सल्यदानदाहिल्यशीलशौचसुनेवाताः सत्योचित्यकलाः
 वत्समान्यभक्तिः चतुरताः दृढप्रवितताप्रताप्रह्वमेधोयमहमाः दयानयार्जुवाचारसंतेवमितिभाषितः दिशा
 पियेकविनयारोग्यसौभाग्यवहताः उत्साहितजुलीनत्वनिर्दोषत्वमहेक्षताः सुबोधतोपकारीत्वाभयास्तिकेजितज्ञ
 ताः प्रसादप्रतिभाध्यापिगम्यसुसहायताः श्रीमाहात्म्यमहारंभनिर्दभत्वाप्रकीर्तिताः वक्रसुतनसौजम्यपरिकेदाप्र
 सादिताः जितेन्द्रियत्वागर्वत्वस्वसपथैकतानत्राः अचसर्जंगभरोनं ॥ प्रपदंदिगुज्जपासिंजंघातानरुत्तल्ल
 क्तित्रिकनितं वसिष्ठस्त्वस्तुपस्यकजंदरं जयनंजठरं नभिवलिवलेजचुचुं जोगेरोरोजनुष्टंशकलदोः पार्श्वमथ
 नं प्रमंडः कूर्यरोहताः प्रकोटमतिवधनं अगुल्यगुष्टकरभंगत्वपदचपरकं कौः प्रिरोधरस्वमुसुतोष्टचिचुकस्तुः

उच्चैः प्रवः स्थितिं वदन् इन्द्रवदन् प्रतिलाभासितस्थितिं विभ्रतकविवन कुलिकांतस्थितिं विभ्रतपद्मवत् स्फुरन्
 पुललाटश्रीर्भृगुकुवत् उन्नमांगस्थितिं विभ्रतकंदर्पवत् सदाचालमनोहरोत्सवत् कलेवरस्थितिं विभ्रतकु
 वज्रकुंदलसद्युतिः सभटवत् अधिकेशाश्रितं विभ्रतदिवत् कचरोचितः समुद्रवत् कलेवरस्थितिं विभ्रतज्वा
 रीवत् सुसंपन्नवस्त्ररम्योनयवत् साक्षादधिकविग्रहोदैत्यवत् उच्चैरंगमनोहरोरंगवत् नंदनवत् अपि
 कायस्थितिं विभ्रतकपाणावत् विष्णुरिवाहीनभोगसंगतपारीभोविषत्रासनः सुदर्शनाचिनः शिवइह
 परमहंसितश्रीः सुशोभनगरस्थितिः मरुमेनानुयातो विषकसेनोत्थासितविग्रहः समुद्रइव समान
 घनरसभासितो यकुलवारेशोनदीनदेष्टासुधाभाप्रयसु सन्नलोकइव हरिणगर्भतचिः सोमेश्वरइव प्रमा
 संगतः रविरिव मसोदयाचिनः अनिरुद्धइव सदोषा रुचिः उद्धतसारसागरइव पारिजातः रोहताइव रु
 रुचिरमणीश्मरणीयः चंद्रइव बल्लभोदितश्रीः प्रारवेणपदंससद्यइव समानसंगतः शोत्रियइव रुदा
 चारप्रियः देवइवानि संपन्नसुधासभोगी प्रारुहसालइव समुद्रद्योतः कालीरुद्रवसदारोपचिनः वैद्य

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

अंगः भूयितोः रागवत्त उद्यत्तककोतिमाधारेण जरोमिवत्त प्रहस्तस्थितिभेदाद्योरावरासेन्यवत्त दृष्टान्तितोऽपि भवति
सरवत्त विमलोऽस्थितिः रागवत्त त्वसन्नसिंधोऽपि भवति सुकटवत्त करभादितोऽपि भवति नीलसिंधोऽपि भवति
त स्फुरकरभोगजाननवत्त नखरस्थितिभासुः शिथिलार्जवत्त सपर्वभूयितो मेरुवत्त उत्पलसिद्धिः नीलसिद्धिः
पुष्पवत्त अधिकंठमनोदरोमंत्रिवत्त गलनकायासंदरः कृष्णपल्लववत्त अधिकंठमनोदरोमंत्रिवत्त सश्रीवादि
विभवोरागवत्त अधिकंथराचितोऽपि भवत्त सदाशमश्रुतः कांतः पर्वतवत्त स्फुरन्महादंष्ट्रिकांतः पल्लववत्त सुखरो
चितविभयः कथयवत्त एयुलास्यमनोदरोनर्तकवत्त वक्रभावदनस्थितिः सैन्यवत्त अधिकाननरोयेद्विस्मयि
रिवत्त मधुराधरः कृष्णवाक्वत्त हनुमद्विभवानितोरागवत्त महासखायशोभितोऽपि भवत्त नखरवायवत्त सुसंयत्त
सतात्त्वमोरेणुजशिरोवत्त उच्चैदनभासुरोऽपि भवत्त रजसानवर्द्धिसमुत्साहोपासवादिदत्त कलमनासिका
स्थितिः पंचवत्त नवभूतिलसिद्धिः पञ्चवत्त सदाशमलभोवशिष्टवत्त सदाशमलभोवशिष्टवत्त सुदर्शनमनो
दरोमसुरवत्त उच्चैःस्थितोऽपि भवत्त सधकनस्थितोऽपि भवत्त सधकनस्थितोऽपि भवत्त सधकनस्थितोऽपि भवत्त

कवि
१

16

नरेलालाविलासी स्वर्गद्वसदसुखविभ्रातः कामुकः ऊहचंदद्वसदसुखसंगतः भंगाद्वाधिकमलोत्तासी दुर्ज्ञः
नारागराद्वीतमिरोचितः वियोगीवविस्तारिनापः समुद्रः रसवतीवकमामसमाना गौः हरिरिवपद्माक
रसुस्थितः स्वर्गद्वसदानवदिः गजः गरोषाद्वपरमोदककचिः वराहः जैननषयद्ववक्रचवराः वशि
क नारदद्वकलदावस्थितः कामिनीजनः शुकद्वसदनुमानः लक्ष्मिकः नियोषाद्ववष्टयुलक्षराः वाजी कवि
रिववक्रलोहं कपाटं निशीथद्वप्रवलनमावादिनी भ्रमंडलद्वगिरिघातश्रियंविभ्रातः रावराः विष्णुरिव
सदावमानवप्रोत्तिरुत यावद्वकालः महाकविश्लोकद्वसदसोपचितपादः गिरिः वर्षोपलद्वसत्वरत्नयान्वितः
परिघाट इतिखंडश्लेषाः अथशाब्देरपूर्वादौः पूर्वभागप्रयोजितैः श्लेषायशाब्दमध्येपुनित्तिपेन्नरंयथा अथर्व
स्तुतचेष्टः आवितखेटशोभी उपोत्तिनवरागशोभः अचिंतगजपुतः घनवर्द्धितस्मरः क्विराजितगलः राजो
दितनवप्रीः वरोचितवलः नद्याप्रलवनाथः परोचितवनशोभो प्रमोदितकटस्थितः विज्ञांतयवोपेतः विभ्र
धितपशान्वितः विमुक्तजनप्रियः प्राप्रपल्लवारी नरोचितरत्नप्रीः रचितसप्रीभासुरः सतननरस्थितिः स्म

२७

इव सस्यामोदितश्रीः वलिगिव उपायनवसन्नस्त्रीः सुशङ्खइवाधिकंगोरचितस्थितिः भृङ्गइवप्रियगोरचिता
 नेपथिभूत नरुणीगताइवपुरोगौरसाद्योपश्रीः कामिनीकेषायाद्याइवसदामरससधुरः दीप्तिवत्इवसराज्यनटना
 दत्तः दशरथइवाभिरामोद्भूतकोटिः नृपः नृपसैन्यमिवसफलकलद्वीकंसंसेवीरगणविभासां विस्फुवतः स्युः
 तमिवपुन्नागकुलमालालंकृतं रुद्रभालस्यलमिवस्फुरितामलकीलदानलं कामशरीरमिवसर्वदा नृपशोभि
 तं चंद्रविंशतिशारवानुगतं समुद्रमिवविद्रुमभूषितं रामसैन्यमिवसंज्ञयावनविभवं रविमिवनपिच्छविराजितं
 नेपालमिवराजिताम्रश्रियं क्षेममिववक्रुधानपुष्टश्रियान्वितं वनं हिमवंतमिवसदागजानिमनोहरं भृङ्गायेव
 रचितवद्रुशोभनान्वितं नगरं नारीवभृङ्गायेवचितस्थितिः सूर्यइवसद्विभासांश्रियंविभूत लोहइवसदा
 वपुक्कविराजो वृषभः नृपइवविप्लोयचितविभवः रणइवस्फुरद्विपक्षस्थितिः तजगद्ग्रातपुत्रविराजितः
 पत्नी पद्मइवसमामोदरसोदरः शारत्कलइवउज्ज्वलैरवभूषितः गिरिरिवकुंदरचितशेषः मेघः शब्दः
 कालइवसमुद्यम्यितः राणेवइवमुकलकाभागः रत्नैरेवसुषोमोदितश्रीः चंद्रः स्वाराविलापत्रकः गजइवपर

पार्श्विनः स्वर्गः यौमोस्योमासंगविषेनोसन्नभोगमनस्थितिः अभांतयुतिरोविलुः सदाकाशचिनिस्थितिः यो
 मः स्वयंभस्थितिविभ्राजिसंपन्नचसुधास्थिति स्वरद्वयसंशोभिस्तत्प्राप्तमसमलंकृतः भूमिः सदावर्तिसमु
 द्रासीसंज्ञपातालवैभवः अधिकासारसारश्रीर्विधुनीतश्रियंवदन वनादि स्वरास्थितिमनोदारीसनीरो
 चितस्थितिः संज्ञलक्षणविद्योतीसदंभः स्थितिपेपलः जलधरः संपन्नवेशमनिस्थीयीसदनस्थितिजासरः ।
 पद्मनः स्थितिमुद्दिभुनसुप्रोभनिलयस्थितिः अधिकंशंशुसंशोभीसर्वदावालसद्युतिः आकारः अचल
 स्थितिविद्योतीसदास्थिरचितयुतिः सत्त्वरोचितलक्ष्मीकोमनोजातरलक्षणः स्थिरादिः उपकंठस्थितिवि
 धनसनीडस्थितिपेपालः अभ्यारोस्थितिविभ्राजीगंगीनुनिकठस्थितिः समीपं परमस्वाधीविशदहायः स्व
 चलकूपोरुद्युतिभः अपिनसुंगः कांतोगेनप्रसरोत्तमंक्षितिमापन्नः उक्तं वैपरीत्यं इति द्वितीयस्तवके
 तृतीयं कृतं एकमात्रेन्द्रतपश्चगजास्वरदश्रुकवृत्तं द्वयंपन्नदीकृत्वा सिधारारामनंदनाः त्रयं वा
 त्वाग्निभुवनगंगासार्गेष्टादगुणाः यौवरेवाकालदासकामंशुलक्षितवर्तः संभावरः प्रसुरारिरामविष्णुज

मोदितवरयोः तपोदिनयुगास्थितिः संशयप्रसक्तसारभवनः संभविनशयपुनः संभावितमदोदयः कल्पोद्युतक
 पोतयन प्रसवस्तिनप्रवालोवेनः प्रप्रष्टमदोदयः विमुक्तविरहस्थितिः मानोपपुनमानवयनः मारदितमा।
 धवोल्लसितः नरदितनगरालंकारः सुरदितसुधमोदयः रक्षितशेषसंश्लेषैर्वरावृत्तादिनामभिः उपमानक
 तोल्लासैः साधयेत्सर्ववर्णनं अहो गौरिवसल्लक्ष्मीर्कामिनो कामिनोपतिः सुपर्वपर्वतौपस्यमंमोमंमोकोत्पत्तौ।
 गौरीभूतकलायात्पारचुधुसितोदयः सुदीवरसुतोल्लासः स्पष्टचेतः श्रियंदरन सदावलाकारसितश्रीगिरशा
 चलसकुविः स्फुरच्चंद्रकसल्लक्ष्मीर्धनसारश्रियंवदन कर्निकारक्षितक्यायः पशगश्रीचिराजितः अधिक
 रूपसंशोभांनवेनमहसाचनः वकुलोदितसंघतिः प्रवालपुनियेषालः अधिकश्रियंविभक्तकशरचित्तैभवः
 नवधूसरसारोपः सदासरलदुचिः विभात्यधिकरोनश्रीरसभासितवैभवः सुसितत्वमनोहररीवकुपपामल
 ताचितः स्वभाविनीलसल्लक्ष्मीः सरयुमोदितपुनिः कोशानमोदितकापोननीनश्रीमनोहरः प्रपकारानि
 रोविमुर्विभनऊवलयासितं स्वर्जनस्थितिरोविष्णुः स्वर्गजाभचितस्थितिः सदादिविरहितोल्लासः सुरादासन

४७५
५६

जहदाः रविवाणार्जनकरावेदशाखेंद्वयः पतेषांक्रमेणयथासंभवमुदाहरणं एकेनभूमिरिवमेकमहीपरेण
वसःस्यलीनपुरिषोरिवकोस्तभेन चौपिंडंनेवदशानेनगणाधिनाद्युंतेवदेवभवतास्तमकारिराशिः पी
शमानादृताभांप्रियदोर्भामिवप्रिया सिधिवेवचकंपंचसंभुमीदृशसाचमः कंडोयमस्यामृदुमथनारस्वरन
याधारइतिचिरेखः शुद्धददतित्रिजगज्जयायप्रपाराशंखोमकरधनस्य किंरोमराजोयमुनाप्रवृत्तोल्लि
त्रिदंजीकलयन्ननंगः कस्यापिउपेणजितस्तपस्थीनमेवजेर्तननुतेतपांसि चकोदशपाःसहसामहाप्रि
यःसहोदरास्तंपरिवध्विरेनपं शुद्धस्तिनोदस्तमिवास्तुहृदरागिद्विदानिदानंरताचारदारताः यंत्रत्वं
चेखोजेगद्वारंभायपंचभूतानि पंचशराः ऊस्यमेखेर्दिविधुविगिरिशस्यजयतिपंचमुखी तवोयमूर्त्तःशारभूः
प्रतापोदधेवडंगस्यषडाननत्वं यत्तज्जंलानीवविरेजुरुच्चैश्च्युतेर्द्धादशमंडलानि लोकेस्तस्यस्त
दयंत्यतिगौरवंयेयेषांगृहाउपरिसप्ततरंगमस्य सप्तर्षयोयनपिष्टांगजगज्जयंतितेसस्तदधंनगिगौरवं
येयेषांगृहाउपरिसप्ततरंगमस्य सप्तर्षयोयनपिष्टांगजगज्जयंतितेसस्तदधंनगिगौरवं

१५

मंदूदः चत्वारवेदत्रयास्वरत्नाभिर्हरिहारः स्वद्विदं न मेनांगोपायकाममुपाश्रमः पंचपांडवरुद्रास्वेन्द्रिया
 स्वर्जुजाराग्रयः महापावमहाभूममहाकायमहामरताः पुराणालंकारान्यंगानिलवर्गद्विपार्यकाः बहुज
 कोरात्रिधिशेनेनतर्कागदर्शनं चक्रवर्तिर्नरसेनचदनं गुणारसाः सप्तपातालभुवनमुनिहोपार्कवाजिनः
 वाराधिसुवरराज्यांगत्रीदिवद्विधिरवाइयः अष्टोयोगगवस्वीशाम्भुर्निदिगजसिद्धयः ब्रह्मप्रतिष्ठाकररादि
 कालादिजलावलीः नवांगद्वारभूषण्डन्कनयनमस्तकाः व्याघ्रीस्त्रिनस्रधाजंडशेवधंकरसग्रहाः द
 शदस्तांगुलीशंभुवाङ्गरावरात्मौलयः रुक्मावतारदिग्विभूदेवावस्थेडुवाजिनः एकादशमहादेवाः से
 नाशुक्ररुभूयतेः द्वादशार्कमासराशिसंज्ञातिगुरुधारुहः पारिकोष्टरसेनानीनेत्रभूषणमंडलाः त्रयो
 दशसुतांगुलगुणचयचनुर्दशाः विद्यायममनुस्वारभुवनभुवनारकाः त्रिचयः स्रुः पंचदशकोडशेडु
 कलाविकाः श्रद्धादशहोपविद्यापुण्यस्यनिधानकं विष्णोरावराभुजांगुलयोचयनयथा धार्तराष्ट्रः
 शतभिषक्तारकाः पुरुषायुषं रावरांगुल्यमदत्तघात्रयज्ञाधियोजनं सदस्वजाङ्गवीवक्रशेषशौर्षव

कवि

५०

१९

आत्मसन्निः आदिवाद्याद्यन्त्यायनादयु धार्यान्तशब्दसुमौल्यंकधनभृत्यंङलसमानाः धावभर्तेनालिमत्वर्थशान्तिः
शेखरसहजाश्च यथाभूतीनद्यासर्प्योनाघासीहरिणीतया यथेष्टमौलिर्नतयागंगाभौलिस्तुवाचकः भोज्यादं
धःपातिलिङ्गुकचनयानाघा नादयः भोज्यभोजकसंबंधायथौत्पुर्भृतीधसः पत्न्युःकांतादयितावधुःप्ररा
यिनीप्रियांगरान्तल्याः पत्न्याःप्रतापिधवाद्यापतिपत्नीभावसंबंधात् सख्युःसखिप्रभृतयोवास्तोयानासन
शयाः लालेःस्वस्तनयात्मजाश्रजावरजसंकाशा आश्रयतःसदनारवासाहानिप्रयश्चकारश्च वधादिङ्गिपति
द्वेषिभुक्तधंसिधासनविपदाः अयंतकारिसदनदयेकिङ्गमनायःसंशोधोदिविवक्षानइतिपदादेकतोविसं
योज्याः औचिन्माचिबुधैःप्राक्तकयिनासंबंधिप्रष्टास्ते वृषस्यसतिवास्तवेष्टांकरोवृषवाहनः पार्यत्वेनचुचं त्वे
कोपंस्वत्वेवृषायतिस्तुस व्यक्तिचिह्नंकिंतोजातिप्रादोपिभक्तिवाचकः यथागस्तिनिवासादिकदक्षिणाज्ञा
प्रकीर्तिताः प्रादोत्रिपंचसप्रादिवाचकौविषमाश्रजौ योजयेत्रिनेत्रपंचशरसप्रह्लादिषु इतरांतोनजप्रवर्ग
पुराशब्दोर्थविरोधिनंवक्ति यथा सिनेनरोचसितयेएवप्रतिपद्यते वृषः जलपट्टिषुप्रवेपदेसरोजमुरवे

२०

तु यशो ह्यमर्त्रि मर्त्रि प्रभंते एदि गो शमर्त्रेः अष्टांगयोगान्न कलिना एसिद्धिः मोनं दधेष्ट म्कनितां विधाता अतर्त्रे
सदं तसित युती निक्तानि लंकाधिपतेः शिरांसि नवा विलस्यी र्मणिभासुराणां दधुर्नवाना मपि शैवपीना
निजा जुनी वैः स्वयिना द्विषद्भिः प्रदीपिता मौलिमणी मृगाभिः दशापिने पादनखाः प्रसन्ति दिशां दशाना मपि
दर्पणात्वं इति द्वितीयस्तव के संख्यानामचतुर्थं कृतम् ॥ ६७ ॥ योगिकमिच्छाख्यास्त्रिधा शब्दा शकीर्तिताः
युमन्निर्वेर्जिमात्राः शब्दाश्चाखंडलादयः योगोगुणेन क्रियया संबंधेन कृत्तान्वयः गुराः स्वात्री लयीतादिः
नीलकंठदयस्ततः संख्या रविगुराणां वववेशेषिकमतेततः वंचेषुषन्मुत्तदशत्री वैकदशानादयः कविरु
टिच्युताः शुभवपुः पक्षं पददयः क्रियाकरोति प्रमुखास्ततः शब्दा दशदयः स्वाम्येनेत्तपतिभुक्तपालधवल
मर्यकादिभिः संबंधे स्वामिनो नाम कविरुटिगद्यते भूतेनाभूयति भूभुक्तकत्तैस्वसकजनकसुरयाः जनिकु
द्योनिजननिभसंभयरुद्धभूतिसंख्यायाः नन्यायर्थाः विष्णुविधाता विष्णुकरः विष्णुसर्वविष्णुकन विष्णुकता
विष्णुस्रष्टा विष्णुसृज विष्णुजनकः जनकाद्यगु आत्मजानिः आत्मजः आत्मजनिः अत्मभूः आत्मसंभवः आत्मरुद्रः

नकंठे सूर्यः शौर्यैर्चितप्रचितोपचयमचिरमारचयतुत्वां नृमंशानंदायमंशकिनीसंपशुतां भृंगीशभृंगारण्डंगारक
 रिवारिभासुरायगात्रमतिमात्रंभवतःपवित्रयतु सर्वतःपर्वतसुतापतिःपातु गंगाशृंगारिशिशःशिवःशिवंदिशतु
 देवाय सर्वमंगलसर्वमंगलास्वदंत्वांकरोतु प्रभविष्णुविष्णुःपुष्पातुजित्पुःतांतव जायंतांनिजायतांदिभवभु
 वनेवैभवंप्रययन्नृभगवान्भवदभ्युदयाय जीवराजीवभूरिवत्सराजानि चिरंविशिंचिरिवंचित्कालःकलय
 प्रक्षलमायुः अरिदिदंनंदनोमुदंचयतु नराविलभिलावल्यमालयमाहिमालयमापालय जयपवलरियु
 जलप्रलयकालानिदः अन्नरागुणमणिमरासमुदयसमुदयसमुद्रविणमरागगरोपविनरगात्तलीहृत्त
 गीर्वाणवत्त भयभगीरयसरययुनयुषसदत्त विनयविनमदवनिधतनिवहत्तवहचरराचासीकरारविंद
 सहृदयसीरोदमोदमानगोविंद रुद्ररागीरमराचररापरिचरराचाररा समस्तसामंतसीमंतिनीसीमंतसिंह
 रश्मिदरोत्सारराकाररा निःकपकृपाणधारावल्लप्रदप्रमेदिनीपतिमुंडलीमंडितचंडीशमूर्तिमहीमंडलव
 लवलवदरिवलवलनीलीलारवडल अतुलजुलापुरुषप्रतन्यमानदादानसंगानसंनोपितसर्वभूतपर्वसर्व

पुत्रोत्तरपदे पुत्ररपति स मे पुत्रो भयपदे पुत्रपदोपपदिवन्तिः इति परिच्छिन्नसहायेषां गान्तयोमिकाः प्राच्याः परि
 च्छिन्नसहायेनेमिष्ठीगीर्वाणानुत्प्रास्त इति द्वितीयस्तवकेमिष्ठास्त्रयं पंचमं ऊक्तुं ममाप्नोयं द्वितीयस्तवकः २ न
 पयजेतु गंगास्तुतिर्भगवद्दीरगां विप्रालापस्तुत्यादि वर्णनं वादितर्जनं इति यत्र निगृह्यते कमेत्यजस्तुमानि वर
 तंतदभिकथा कल्पं सधा कल्पं समासतः अथ प्रत्यर्चिनो यत्र विभक्तिः सा कथा द्विधाः श्रीनारायण कथा चान्या विभि
 नी पुकथा यथा नदी च प्रतिनदी च प्रसन्निकोप समापतिः चत्वार्यंगानि तुंगानि कथायां संप्रवृत्त्यने अनियः सर्वे
 विद्यासु सर्वोत्तमं कारपारगः सतिना कविता पद्यकाननेतर्ककर्कशः भरते भारते भितः प्राप्ते मंत्रादिना कथा सु
 वेपः पुरुषो गच्छेत्सम्भ्रातृसंभावयन्सभां अथ प्रमत्तस्त्रय परित्री धरमरां प्रति विद्याद्वंद्वमोदायमासी राशो
 बुदीरयेत् स्तुत्यास्तुतिस्तुतिरियथाः प्रशस्तधाजिस्तुदेस्ते भवते चनेदमी विवत्तपत्तत्तयदत्तती दत्तात्ते पकात्ता
 दत्तरत्तताय अतुल्यकल्याण भवनं भव प्राज्ञं साम्राज्यमारय चतुःसमुद्रमुद्रांच मेदिनी परिपालय प्रताप
 तापिता विवर्गे भर्गे यो भूयाः विनायका विनायको विदस्य भवतु भवतुः प्रारदशरदभ विभाजिता मऊं दे भव

का. वि.
२२

२१

जयकमलसमक्षरा जयधरिताधरधरा जयमदनमदहरण देवनयनाभिरामंशममिवलोचनजोचरीकृतकृतकथाः
प्रधानतत्वरहस्यलोपप्रवाहकावनमुनयमुनयइव समननिष्पदि अद्भुतं संप्रवृत्तौ देवस्य साक्षात्कारः संसारम
रुसंचारसमुद्रतप्रभतखेदानां नापत्रयवलां प्रतप्राणा मस्माकमकस्मादजनिता कादं विनीकदेवसंबंधः अनेन च
सुधाशीकरपरिस्फंदितकालजलदेन निर्वापयता सर्वतः स्नापनप्रशारीरमातराणि च करणानि भस्मभंगोपकृतं का
निकानि सौरव्यानि नोपनीतानि काः काः संपदो न संपादिताः केवांकेषां कल्याणानी वभाजनी कृताः किमनन्त्यज्जन्त
यानयानि शोषमहोदपातामनिभमिमांसास्महे देवश्च प्रार्थक सार्धकं प्रतिनिधिः देवदेवैर्द्रुद्रोपेद्रुद्रुहिरामु
द्राधरं संन्याश्रयं नासनाश्रयं तो देवमपवित्र चरिशातिपुरः पुरस्तुतानि नातिरस्तुतानि देवाय सेवाय तत्तपन्न
हाः स्थुः स्थीकृतं तामंत सरस्वमजस्व स्वरुपति देवा देवा पिपादिवत्रस्ताः सक्तस्तान्निभुनोपत्रमपाजामन
देवसनिर्दीवः कोषः पोषयति मनीषिमतोषितं देवे च प्रसादसमुत्प्रेसमुच्चरवीशो मुग्धी अपि च देवस्य महोम
होदस्य देवस्य पुरसार्थपते रथां न स्थितेर्वहनयनलाभस्य सरस्वत्यालोचनमनोद्वारिणः करसंभृतशतकोटे

२२

[illegible]

लशस्त्रनीस्त्रनकपोलस्थलमलमलयजमंडनायमानयशसोऽर्च्योदमहोपकारप्राग्भारसंहारभास्करः कलिक
लुखकालकूटकवलनकलाकलिननीलकंठावताराः असंदमंदरगिरिपरितुभिततीराधिमधौलसतः
कल्लोलविमलस्त्रकिमुक्ताफलकलापालंकातकठमाता अवनेककलाविलासोपहसितमृत्तिकलकलानिधयो
निरवयुनिधाश्रयपयोराश्रयः संसारसारसारस्वतः प्रकाशाभासमानव्रह्मव्रह्मणाः ब्राह्मोऽनुदधिमेख
लाविलडकुखलकीर्तिनननकीकाः सकलकलाविलासभाजनभाजनरुद्रभाजंते इतिरतीयेकयास्तवके
राजदर्शनं नाम प्रथमं कुतुम्भं देवस्योपासनवासनाशासनाकृष्टाः सत्वरगत्यस्यपिवयं प्रलवविलंबभा
जोयदभ्रमभ्रमहेंद्रस्तहेतुमाकालयत अस्मान्द्रास्मान्द्रमंडितस्यपचेत्त्रिमफलास्वादमोदमानजानपदस्य
विकसदलकमलसमूहसौरभ्युत्पद्यदनिजलकलितललितकीडस्य कीडस्यमधेचलकननमालधिला
तलकलितनिःकृशप्रासनं विकस्वरनिःप्रासनिश्चलनासायुन्नेत्रविभागं निस्पंदमानसंमदीदविडपान
पीनचकोरचयरचितपरिचयं सगादिहरितालाचिचयं निखलेपनिषममनसंपरदंसदवतंसं इरातिक

रम्यभुजः संतानमालाभारिणः कलकाचलउचेतुस्त्रामरराजिविराजितस्यस्ययंभूमदिनविप्लवेः कांचनघोभांद
धानाः स्वधर्मासभोसभासदः स्वमनसः काचलमनोतचरितंस्वखप्रवरः प्रणयनः सुलीनोगुरुमनुचैर्नितरंभा
संभाषितं सदाननंदनमुपानं ग्रहोवैचित्र्यमनजनपदाः सदानयज्ञाभुनीनयः उपचितवक्रजोहयोविग्रहाः म
महाधनानोचक्रधामोदयोत्वासिनः वक्रवल्गासनुनालंकताः लक्ष्यसंनिधानावैदूर्यभ्राजः निलीनप्रणनाउ
चुताभूतः उत्तमीनासदानभोगाः मंत्रिणः सदाचाराः मातृगाः स्पृहणीयदानाः भुजगचलपादद्वयं तानपुरुषाभ
तिभूतोदहिताः स्वकेशानिःकेशाः यद्विजकः कलानिधिर्नरोवाकरः दानंनसमानसमानं किंचलित्वनवचनम
मुच्यमानमधुनासमानंनिःशानाः कमधुनाशानावतारः ह्यमवधारयतुमनसिधारयतुच तथाचामी
चामीकराचलवदचलाः कलायत्नायमंडिताः खंडिताखिलविषयवत्ताः ह्यमंतुनाममासकंचापलंचिज्जारय
तुचमयानिनुच्यमानमुचितमनुचितंवायदेनेसदसद्विचारचानुरीचतुराननाइवशिवप्रसादासादितम
हितमदिमानोन्नतः ॥ १० ॥ अन्तमेवापि शास्त्रानोचिन्तयारयाद्वैभवंमार्गं पशित्नीयार्थं नरमीयाः सकलदिके

येन्द्रविचंद्रारकचंद्रविभीषमानपते नयनेश्वरभार्गवंगिरसवाक्पुनसागेचरप्रभावे प्रभावेप्रमान्यरश्मिमंडला
चनसुरसे सरसेयमानसैकतसोन्नधाने निधानेश्वरशैलशिखेविहितरंगेतरंगेरितनीरजोदरजंजडमरे भ्रमरेराग
हरणप्रवीर्णःसंभारसंभाविते भवितेश्वरप्रलंबजराकलापे कलापेशालस्वर्वासिविलासिनीजघनजघनावरुद्ध
मुग्धप्रवाहाकृष्णविशिष्टपुविटपिप्रहूनभावलितवलितवलितेजोहारिहरिवागपादप्रहारभिदुरज्जलांडमंडपम
धराजसैकतंभायमानमहाप्रवादशोभितजगदीक्षितेक्षितलोकप्रदानपुद्गतनिविष्टसंतुष्टनैष्टिकगीर्णस्तवा
भिर्भनवासवे वासवेतसनिजंजनिषण्णकिचरमिषुनोषणीयमाने यमानेकपञ्चदविनाशनोद्धरनरवारिधाराधारे
राधारेवृत्तीपतिसमाश्रितकलिनंदकंचापरिरंभसावासहरिहरकायशोभे एशोभेशप्रकाशनासितदुरिमांधकारवि
सरे विसरेरेरवायमराहरशिवशुद्धचुंबनचडलचक्रवाक्चक्रवालवाचालजयजलव्यतिरेकेष्टतडुनसगरपाथि
वज्रलेद्धुमादिदुमच्छाया निचराऊरंगजलकवलीक्रियमासातीरकलमेखलमेखलानिनादानुवादिशजहंस
सरसिजोद्गासितविपुलपुष्पिण्यैमेमके चक्रकोमलीप्रमयचणीयेलिप्रवीणोत्तमसंतोसे जंतलेलिहानेभीषणसम

नारः प्रशस्तसमस्तपुस्तकसप्रदानुग्रहोत्तिनास्तिवासन्यास्यान्प्रागेवगेयचरितैरधिजगेत्तुगेंद्रवाहनावाहनामलम
तिभिः उतसन्त्यस्यपुण्याशिशिभिः प्रथमाश्रमादेवतादेः सन्त्यस्तं प्रथवापुष्पलाश्रमाद्वितीयाश्रमाद्विष्णुभयदानद
तदतिराहस्तानासन्त्यस्तानांकाकोदंननायकोदरसप्रदामोदरदृष्टाश्लेषोत्तरीयभस्मानिकतिपयचानुयोस्यानि
संप्रतिभिः प्रतिमप्रज्ञावृत्ताचनस्तुरगुरवो श्रीगुरवः कस्मिन्नुपवर्त्तनेवर्त्तने कियतीकियतीश्वराणांमजनितः प्रभृत
आत्मावर्षमाला अद्यवंपपादानांसाधुमाधुकराभिदापीसृषकदायनचानचयट्टेपुप्रदिष्यति किमुकस्यापिभाग्य
भाजोभवनेभवनेपत्न्यभूताप्रभुताभविष्यत्येकाभिदा अन्यच्चष्ठीमतांवेदांतेवेदांतेवासिप्रसिद्धिभिरेजनोभवन्महि
मानं भीमांसानिःस्त्रीमांसांप्रतिपद्यामहेमकुली भवदुपयासाद्विहितकरादाः नुवादाः सपादानुवर्त्तिन्योविषाप्र
सिद्धवौहप्रयुक्तजर्वककेशशारेभोविभ्यनीत्यभरिताः प्रकाममामनेति सारत्येसारत्येयसारत्यावन्सारत्येयपुरात
यानिरत्येनेरवैरविशुद्धादृशाः आपानलप्रज्ञास्नपानंजलधिरंजलिनाकलितकलितमोहाशिशिः गुलानांसादित्यासा
दित्यमादधाति धानवृत्तानां नन्दसवित्तंकवित्तंभिर्भक्तिर्भक्तिमतामनुष्टुभः सन्तपयपुण्याभिषंगैः समंसवित्त

प्रवाद इत्यत्र प्रायेण प्रावर्तते न पुष्पद्विज यच्छात्रेण राजीवजन्मा सन्मार्गोपदेशाय सौमनाजिहीते स्म उन्निद्रं
 शोवागन्तुधरणी सरणी रम्यतस्मादिणीभिरमिषिषेच किंचकना भवादृशीदर्शनमेवदासतादुरितदारतां सं
 भाषतामेवनिखिलोयनिखिलोयनिखनिषेवरांस्पर्शपवस्पर्शास्मलाभः सुश्रूषेवत्रस्त्रसुश्रूषा सन्निधान
 मेवसन्निधान समाराधनमेवसमाराधनं तदवत्यनिवर्त्यवेदिनमतिचिरतिथिभ्यः यन्मूर्त्तः समुद्भूतः समपद्यते मन्त्राः
 पित्रोः सविशेन्त्ययः प्रतिहृनिष्टमवापनिकृत्यानिष्ठभुदयचयभाजोवयंययपिकृषामृतसृष्टादृष्टाभ्रशंकृतः कृ
 तार्थास्तथापिवाचालतावाचालतावीडमकांडंतांडवयति भगवन्परित्यागादस्तकृतकेशाः कृतमोदेष्टाः क
 तः स्वकृदमागच्छद्भिः रक्षणीभिः केकेवाश्रमागतश्रमादक्रियंत कचिदुल्लघापयनतामातनोति चत्रपवित्र
 चरित्रैरयंक्रियंतिदिनानियावदावसष्टः सनाद्यक्रियते क्रियंतर्हानिवापुण्यहानिरहितैरिहानिवाहनीयानिमनिनीदेः
 कयाजिपास्ययाशाप्रिषायदायिनो भगवन्तः श्रीमंतिकेत्तानामृतस्नातकाः स्नातकाः प्रतिनित्संति सन्निधौनि
 विहविरुद्धजनाधिकभराकिमधिकरसाव्यावयतेरव्यातिवादः श्रीपादः कियत्सत्यासरवावंतः श्रीत्रियाः श्री

कवि.
२७

२५

धेरनुपाधिरियंचातरी यच्चतरचंद्रकांतननंतवोचितेवचनवीर्यमंवर्यनीति निवद्यालापवद्यामनुसरागः एकः
सातिरेकविवेकः केषांविड्यांपरिषदिनगरपसे प्रत्तांघ्रोमुखीकः आसीद्वास्मदीयादिदृष्टीप्रेक्षावंतंभवंतं
प्रतिसाधरणानकिसंपेक्षामपेक्षते यद्यनवच्छरिपाविषुडद्योतिनमेदिनीमंडलाभविक्लवांकलयागः
ऊष्णालताऊष्णालतांदधानांश्रीमतांतयापिमुदासदाचारचातुरीतुलिलचित्रपुरुषरत्नात्मिवमेवनगभीयंसा
नगरीयसा सदावदातभवदवस्थानात् उतऊनोद्यागतं वसंतभूतेर्भूतलस्य कियतः श्रीमताभिहायहाहा
मथराग्रहः प्रातलिप्रातलिनः काश्चिद्विषयिद्युजमानोभवत्मानोचिनोवर्तनेकीर्तिमतांप्रतिशृंहंनदातिमहति
यत्नेनहितमहिमानः गृहपुत्रनिगृहीतेद्रियग्राभैष्यग्रभवस्योयतेकिंवाक्तापिकदापिगम्यतेनवगम्यतेजोभिः
कस्मिन्नयवसरेनरेष्वरावासंप्रतिपात्राकियतेनकियतेवानन्यसंबंधः कतिप्रतिदिनंस्नानानिभवन्ति शुभवन्तिमा
धंदिनेवार्थमिर्ममेनिर्मिमिहितैर्भोजनमननिरजनिनानिनिभशुभयशसांडनविचक्षणांनंदराणाडुवुरियरि
स्थितिर्भवित्रीभोजनस्यकस्मिन्नकस्मिन्वारिजिरिविदारणदाहयाऊलपाहोप्रभवेभेदरस्तरन्यादरेदरादि

२७

वासमंगलसीमभिहिते विहित पयोचितानुवादेन दक्षिणाचरणाप्रसादादिना सधसादेन दनुजपातनस्त्वां प्रजाजि
 च इति तत्तीयेकपासवके भगवदीरणां तत्तीयेकुसुमे अथ दक्षिणेन दोस्तीवनिपार्गे धर्मवर्मिषपरशुरामोत्तरा
 सितममृतसंभारमिव कुंडलसलस्फीकं वशिष्ठमिव वशिष्टं जं पुराशारमिव पराशरायज्ञं वेदव्यासमिव वेदव्यासकं
 शुकमिव परशुकलिनचरमांशं ईश्वरमिव दुर्वासनाश्रमं जमदग्निमिवानमदग्निनेत्रसं गर्गमिव गभेभा
 जं कश्यपमिव पश्यपपरमैद्रियं गौतममनप्रवर्त्तकं विश्वामित्रमिव विश्वामित्रं अत्रमिव त्रिप्रवरं गुरुमिव कुरु
 क्रियाकोविदं ऊन्समिवा ऊन्सचरितं वत्समिव वत्ससत्वं बालिमिव जीवाजीवालिदपोत्तुं नरुणा पृथानकुरु
 तारमनिर्यासपीपूषवर्धिभिर्दुर्गेचलैर्नृदं च यं नमिव चंद्रचक्रवालं ईशदुर्निषद्धानकुलेन स्वयं माशायं प्र
 काशयंतं उषमः पटदकुठकं ठवेजं ठभक्रिविरक्तप्रवक्रोक्तवेन सस्यूर्ध्वरेतसमजिस्वं त्रिस्त्रिं वासरां नम्यगुपा
 गम्यपतदवादिष्य श्रीमन्नमस्कृष्ये हेम हेम हनामवधवतो विहितनीचं सार्धं सचरतो चरतो भवाश्चुतुराननो
 यन एषु निः पुरुषात्तनो विनया पावले भः गिरिशो विनास्ति रचितत्वाभः ननोनकस्य न जस्यः भवतः कलानि

तामरसोदरवसुसोदरनेत्रांकाधियात्माननाउतनायादियनेकियधियदमदंयथाभवदवलोकनादासादमोदयामोदि
 तमनोभिःसुमनोभिस्तथाविधेयं इत्यास्माकमाकर्षकैरसायनं वचनं तैरधिकविलग्निकलैरनन्यजनजलपरधनि
 मपुरगंभीरतारभारतीप्रतिशास्त्रमुखरितमंदिशेदरमिदमुदीरयामसि लुचिरमपरिचयवशादसांप्रतं कौवीर्यया
 यत् किंचिदकस्मादस्माभिरभिधीयते तत्रपवित्रगुणगतौ ईषरागताग्रहणपहितैर्ज्यभावां जितमहितमहमभि
 र्माहाषायेनयमपोरमितममृजद्रवंश्वंतःकेभवंतःअभिवाद्येदिरांदिशयमाताहृदयारविशमृग्यायितानुसम
 गागम्यतीनेतांतपविचचरित्रैरिहोपविष्यतां हृष्यतांदधानैर्गुणानिधानैः सर्वतःशर्मस्वधर्मकर्मविर्मलमनसां
 कृतःअतर्ककर्कशसंपकरहितैरिहायातंग्रहादिहागम्यतेजोभितुनकृतश्रित्यविषयिष्ठरितैरन्यतः अत्रागमनेना
 यंशामोगुणशामोपचितःकदविरचितःपरिचितकलाकलापैःकिंनममामनिकामनिर्मलसतीनांविहिजविद्ध
 जलरनिननिवासःक्षवासःकृतःकृतज्ञैरयंसंवसपःसनाथःकिंयतिवासगणिकरणीयः किंकिमधीतंस्वधीभिःकिं
 किंचप्रकृतमस्तिस्वस्तिस्वमतांनिर्मितामितरवेदःकोवेदःकोविदैःपद्यने कावाशाखाविद्याखानुकल्पिनीकोदे

एतदेषान्प्रकृतीनां प्रकृष्टाः प्रोक्त्याः कति सन्ति भवन्तीत्युच्यते कति भवन्तीत्युच्यते कति भवन्तीत्युच्यते कति भवन्तीत्युच्यते
 कियमः कत्यादिपिकं न्याविष्ठापिकं न्यायभाजं जनयित्री जनकौतुकदापि चरितौ किमासाते वाच्यीर्त्ति प्रोक्तपदं इति दिना
 नियावदावयोः किमिति दर्शनं जननिर्नञ्जनि अयाचितं भ्रष्टं वलं किंचनास्ति नास्ति वा कथं विवाहो ह्यववाहो य
 मतीवने जसं संजो भवतीति वी भवतीति भवति मुरवी विडुषा जितं कर्म हर्म्य एव निष्कौ पते निर्मल मनो भिरपुत्रा पुत्रे लपु
 क्षरे पुत्ररत्नीतरे एकवारमाहारः कारभृतः प्रभूतायुः प्रज्यः प्राज्यव्यं जनो भवति भवतीति द्वितीयाय संतर्पितं न
 भोजनं भोजनं किं यं वेलायी संपनी पद्यते अत्र मैत्री धात्री धात्री दिविषदां केन केन समं समं ततो विष्टादपदकदं व
 संवंधो पस्कृतं श्रीमतां प्रकृतमेव स्फुटं दमं दहं दः सदानित निनांतकां तारे गौराश्रुतिं आत्मरुति किं पि पद्यतां अ
 प्यश्रुतं मयुगुणा ग्रामैर्मां नरं गतमासीत् तस्मासीत् तौर्मासीत् तस्मासीत् तस्मासीत् तस्मासीत् अयवाने वास्यापि कीर्त्तिभिः
 कियं नितीयानि प्रसा प्रजा वज्रान्गीर्काण्युद्धि रभिनीतिनानि कियं निचा प्रसा प्रजा वज्रान्गीर्काण्युद्धि रभिनीतिनानि कियं निचा प्रसा प्रजा वज्रान्गीर्काण्युद्धि
 यानि यिनि भवतां भक्तिः शीतं करणं भरतं भुजिशा मवगणयति किं पुनकोत्तु भदि भूयरो विभीषरां विप्रो वयति ।

का. ११.
२३

नानिभवनविनयनमीनयोरावनायवडिघातोनयंतः कचनकांकेचनकांचनवर्त्तकर्मितविष्णोतचारुलोचनोचलां
रहासंचरहासिंजानमंजुमंजीरगादेननेदीयसीहृदयमदयमदयमपहंतीमदित्त्वदीज्ज्वारताजिर्वारतायनिर्वोता
गारुनायवंप्राद्यपंतोवसुमतीसारं देवद्वारं समासाभ्यामायुमेतः करताः समवर्तिष्यहि प्रनंतरं निरंतरं कमजनिजाम
दवेकसेवकनिकायसंवंधं सनिर्वंधं परितः परिरुहंतः संतय सराशिनाशिप्रचंडमात्रं डमंडलसप्रकाशसंकाशां देवशका
शमनापासमापासिष्य संप्रतिचकंप्रतिभाविभासिनवदनोवादी आरुर्जितमज्जरकरताकलश्रीकाः प्रेक्षभवेतः प्रत्य
तनेचास्यदप्रहृजिह्वाशुक्तिप्रतावचोप्रतिप्रतावली तदचिरस्यनिरस्यसर्वसगर्वमेतस्यभगवतीभारतीकंठ
पीठाधिष्ठायिनीनिर्मायनिर्मायमुपास्यचक्षिष्यचक्षिष्यस्यमधुरस्यामिपुराणापुरुषोत्तमस्यदेवस्यविचित्रांस्तोत्राव
ली तृतीयेकपातावकेनद्रागादिवर्तनंतृतीयंजस्रमं इत्यादिवादिनांवायवचंस्यचार्यपैर्यवान् प्रतीक्षेतविपक्ष
सभारतीप्रतिकूलिनी ततः संवंधसंभारगंधीरारंभनिर्भशं विपक्षंलिप्रमाक्षिप्यवाचमुच्चारयेदिमां यन्मयासह
उत्तुष्टेवाग्युक्तं कर्तुमिच्छे तस्युगः प्रंगमुर्जंगं मेरोरायेऽभिमिक्षि सुप्रसिद्धस्यकक्षिमष्टापदपदकिं वाधाय।

२४

[illegible]

५१०
३०

२०

क्षिपुर्नैव चक्रमैः इति कविकल्पलताभ्यात् ज्ञोयेकयास्तवरेत्यादितर्जुनं नमयदंजसमं समग्रश्रुपंततोऽयः कयास्तवकः ॥
अथायीनादिनंचित्रं सप्तपञ्चपकादिकं समस्तप्ररणापायः सप्तसाचययाकमं मन्मयकार्यासमयदुमसंभवधान
चर्मद्वयदांचवारुक्तेषासहत्वाद्भ्रष्टानानिसंप्राप्ति मन्मयं यथा उद्गलपानयादप्रहारकरपीडनबंधनहेदचक्रप्र
भगवाधारापिंडिकाकाष्टहस्तकथातरचिनापशोणचक्रिप्रवेष्टापरीक्षायेष्टिरः प्रहारादिभिः कष्टमनुभूतं जननुभुक्ता
रुत्सापविहारायजलापायार्थतया लोकोपकारः कृतस्तैः मन्मयवस्तुनोभयापारादिकमारोप्य कार्यासमग्रमयैव
स्तुत्येतेभावावाच्याः संयमपूर्वशीतवातायुयाचितापुपानकर्मकरननखकेदनविक्रियाएवभानपक्षेपलोहोप
लपक्षेणेतल्लारोहणतः साराकर्षणपिंडायातविदारसायत्रारोहतर्कुभिमिषाकर्षणतंतुवायाकर्षणकाष्टप्रहारविष
सिचिक्रियादिकष्टमनुभूतं तल्लिकादिमृदतयापरगुह्यात्प्रभनेनशीतनपादिचाशानपापरोपकारः कृतस्तैः
कार्यासादिमयवस्तुनोभद्रस्यानादिसंभाव्यं यवमन्यराप्राप्तं लज्जाकोषोपशोनाशरोवाकंदास्यकृत्स्नता रागपांडुर
ताशास्त्राविषमं यातपोजयाः राजप्रसादहंसैकदंडभक्तिनिषेवरां दुःखस्नेहाभिचारोर्वा सहनोज्जाविकाट्यः

२०

[illegible]

निविंयकलेनतदनुद्वेषंकरुते विदेशंभजते ऊदरताडनादिदुष्प्राप्तोदरतांविभर्ति कंडुरःक्षीयते पीयूषविंदुयाजेनाधुः
 लिमुंचति सरार्धेनपातिपुते अस्ताचलेसानुचरोविलीयते चरतानत्पाविंयाजेनशरणां प्रविशति इतिचतुर्थोऽक्षरकोः
 योऽप्यद्वयं नामधेयमंजुसमं यत्रलिंगविभक्तीनांसतिभेदेमहमपि दृश्यतेरात्रसादृश्यंतद्व्युत्पन्नमित्रीप्यते इतिनैःस्त्रीः
 रुतैःशवैःशैरीक्षीवत्सियोःपुनः तैरेवरेफएष्टस्यैःस्त्रीकर्मवकुत्ताभवेत् प्रभावरागिनीरागोत्थासप्रभुंसिनीरयान्न गौरीश
 भोपदाज्ञेवजरतासावसपदः अत्रगौरीविशेषरोस्त्रियामाषदाज्ञेविशेषरोनपुंसकेष्वौरी अस्त्रसंपद्विशेषरोस्त्रियाश
 सविशेषरापरित्तिपैरिगंतैरेफएष्टगैः द्विएष्टद्विपंचमीकर्मस्त्रीवकुत्तेपिचाहुंन द्विषस्योभयपदिधानोःद्विपंचमीपर
 स्त्रैपदद्विवचनेप्रात्ननेपदैकवचनेच नस्याःक्रियायाःकर्मस्त्रीवकुत्तेस्योप्यहुंत पद्या भवभेदपदूरागधातभानुस्थिरीभयान्न
 ष्टीमद्विषेप्रवेशंगाकाशौचकरुतांश्रियः अत्रविषेप्रवेशंगाकाशौश्रीविशेषरान्त्वान्न सिग्रौजस्रकमेराकताः स्मरप्रसूतो
 विस्मयजन्यशतशेखरःदूरेःखड्गो गराधीशसूर्योचकरुतेतांश्रियः सुपसर्गशब्दएष्टैरजोरुत्स्यैर्विशेषेतात्तिप्रैः प्रतेक्रिया
 विशेषरासवैरुतंभवति सुपसर्गनिहत्तनिमग्ननिरुद्धइत्यादिकाःशब्दाःराजिःराजा भूनिःभूनीत्यादयः निकामंनितान्त

३

३१

वर्तनचिजितस्येतेष्वराजसमुद्रवाः भावावाच्यापयोचिंतं सर्वे लज्जादपोयथा सुरजितं कमलं लज्जा येव च नंगतं को
पतप्रमिवजलाघायं भजे मन्त्रे निवायशोभंगवलिवाजे नभत्रं श्रवणजलदुर्गे निष्टं रोषारिचालुशोभने भ्रमराखे
राकोदतीव नीलात्मभिः श्यामसुरमासीत् सुरेण समन्तप्रीत्या संभावितं कोकनदमनुव्रजं धत्ते नेत्रजितं पुंडरीकं चित्त
येव पांडुरती धत्ते जलेष्वाकंठमग्नंतयस्तनुते हंसैः सह संगतिः करुते च करुणदलकुलेन काखायं वासो विभ्रदविभ्रद
विलंबितैरुदं दमास्ते पल्लवगतमन्य कर्मवरादादीन भजते शोभोयं भो मन्त्रैः सेवीकरोति दुःखादिभ्यः कदापि मु
च्यति तस्मिन् मित्रे हं दुकांति हारिणि सख्ये स्त्रियति जलमध्यस्थमभिचारमंजीत्तरासीत् भुंगानधत्ते तस्मिन् मित्रे चंद्रमसी
प्रादिभर्ति भयमदप्रहरणानि सख्ये शाखादिबोद्धीविकाया भंगने त्रेहते भयाद्विवर्तितो भान्त्वं दूहर्ति स्वपराभवम
बानलधूमेलेराभिवर्ति मालीविभर्ति यो ह्युवाच निवृत्तकालि को स हस्तपूजारी धत्ते एवं चोपि यथा सुरजितं पु
त्रोलाकुमयसमवाचीर्निधत्ते उदरमस्तदास्ते ध्वस्तदपते महेष्वा रजराटपीप्रविष्टकशो गंगानदौ तपस्यति विस्मयदं वा
चते तस्मिन् मित्रे पश्यंहेति यस्तदिमिदं शशाङ्कस्य पुत्रेण वाच्यते हि यस्तस्य देवनिनिवर्तु प्रसरति कपोलप्र

३०

नुगतकचिरवयोवैष्णानराश्च वनेकचञ्चयोन्पाइवदेशः भ्रमवदलयः पद्याइवकामः विशादहपः शान्तप्रदेशाश्च
 वचंद्रः एतंसदासुरभयः वसंतभासाइवशकः पंचपरमनखनयः भोगिरयः सभकेलयः सत्रोपका पश्यहारविशिव
 समुत्तुषापवंनिविडतमागिरयइवगुहाप्रदेशः विलसदनाः पुन्नगीइववणिक्तसंपन्नयमनाः रत्नर्वरदेशाइवगजा
 सदासुनयइवासिसदयाः रत्नाइवतजगः सदंभाः बहुस्वर्गराजानश्चवैरिह्वीजनः किंत्वेयामत्रेयोयवदादयः शब्दाः
 प्रयोगः सांतसुद्रवचनांतायथा वकाश्रितसरसः शुक्रविप्रबंधवग्रीमयथा नृप्रत्ययानायाथा स्वसंपन्नयोधीरः सै
 एवं न्वनिवेष्टाइवदेशाधिपतिः सर्वदातमः एयिषीपतयइवभरीकः बहुपारः एयिषीपतयइववज्रकूटः मृगयाताभोया
 पाइवज्ज्याश्वः पातुचतुर्थैकवचनमिति भलोरेष्टस्तनोक्तवचनवज्रवचनेनादिमादिलादिशब्दैर्यथा सभचनितानं
 अस्मन्माधवं वचरंस्त्रीजया चतुर्थैर्षस्तवकेज्ञातं नाम द्वितीयंजसमं शुचचित्रं एकापेत्वेनुत्तमप्रतिलोमशया नय
 व मर्त्तन कनक मदिम करं क रत्नं क कालिका सारता सहास मध्यम नयेन नयेन तत्त्वता लायता विभवि केनके
 करक करका कंचुक कसकका काशिका नंदनं दशदं दंभं लघुच योगपयोः कृतनतक हावचहा पतदजय वरभेरच

मित्रादि द्विषाविशेषासाक्षरैर्याया किन्नायवलीनिमित्तान्मसोरयराजीनिरुद्धानिरुचीनिकामं इत्यमृतिपुरतोयमृतिमाजार
गतीममविप्ररुतेः तथा इतिराजीनिदलितकर्म्योलीनिरुद्धसगभयं मृतिः कर्मोपचांसिबिज्ञावस्यलोकेसुखंगती सुदि
तसुभाविनयालीनिदिताप्रसूदसंशयंयात्याः मृतिः कर्मोमहांसिप्रभवतिमुदिनंवरंदाहं प्रचुरप्रभाकरनिदितायंचितप्र
योदयाविलासेन राहंप्रभवतमुदिनंवरंदाहं प्रमेविभिप्रविधिरीयाः सुप्रभाकनिबद्धोद्यतपुत्तभाकनियोगतः मृतिः कामोम
हानिप्रोक्तं दोर्जनरुष्टये वदनंयादौवाचस्तंविशिवसुरभीरसायडरितानां विमलतनूरसिद्धोयिस्मरतिस्मरनागपंचा
स मुत्तांभोजोरुद्धौकीशः सुप्रभावंचितप्रियः सधायायमुनातीरेविष्णुः सुखसमृद्धये कृष्णवलिबिलासेनमभ्यजीरि
पयोधितः कपोलाविद्यगागसप्रियोगातेववदुताः विधिशिखराविद्यप्रथिताविमोमोयेवचंद्रलेखा कश्यपकर्मविद्यसु
चित्तावरुलोचनप्रतीची वनप्रवेशाविद्यशोभितालेलीविलासेनसुवी विद्ययासनंनविद्ययानसमंतसांतयद्रवचनतप्रत्ययांत
लीलाभिः धातुचतुर्थैकवचनगमनमनुलंघितसीमाजलपरिवसस्यस्यभलेर्महादुतंभवति उक्तारंतोयया शोभि
तप्रदेशाद्वगायतः यवंप्रभवतः तीक्ष्णविभयः इत्यारंतोयया इत्यारित्तवीकयेयोमृदसमप्रदेशाद्ववर्तनेनेजो

वत्सलधनेन शशोधांमानीवरविभावुषु अत्रानंजेलिङ्कारचुतिः विडचुनकंयथा दक्षांतरावृत्तान्भावान्कलननीमान्
पिस्तुष्टं कवलज्ञानतोयोमीप्रमत्तनिवसीतने अत्रदेशकालकेवलाः प्रश्नएवोत्तरंयथा कथिकस्यहृतंवस्तुंमृडीका
सरसाभूती घालेकासारवस्तुवीकाभलीधकरीदृष्टीः १ क्रियागुप्तकंयथा प्रातःप्रातःसमुत्थावद्वौदावविज्जमार
कौ निर्मलांसारसोगत्याप्रताप्यचकमंडुलं अत्रज्ञातःप्रशितवंतौ अत्ररतोच्चाकारीतोधानुः क्रियागुप्तकंयथा नाग
रंगफलंसाडुहित्वाहित्वावनेवने वीसातःकथितोत्तर्यःपद्यतेनसुयुधने १ अत्रकीयलिरौप्यातोभक्षपतः क
र्तुगुप्तकंयथा हारकेप्ररवस्वारितानिबिबिधानिच आत्मरोग्योनदीतीरेददातिव्रतसत्वरं १ अत्रइभ्योपनी गौरी
वदनसंकाशंश्रुयाशशिनेदधो इहैवगोपितःकलीवर्षेराविनलभने १ इहाकामदंता आधारसंबंधकर्तृगुप्त
यथा कावेरीरभ्यग्रीधविलसद्वंधवंधुना मधुमाससमीपेतावर्कतेऊज्ज्वलका १ अत्रकौटुहलियांयःकामसा
ईश्वरी अत्ररचुनकंयथा नतिनाकिमौलिभरिामंडलीविभावरभासुरांदिसरसीरुहासना तवधार्म्यरोभवतुभार
नीभ्रष्टादृजाप्रतंडिनदिनेसभामतिः १ अत्रमंभुभाविरीकंदसिप्रतिपाद्युमायाचरद्वयपातेरप्येष्टतावृत्तं ।

कलपुत्रक वरकैरव वरकैरव नरुणीरतः रदसोदर नरभेदव लाककंकला माधववच्चवधमा रवीवीरः भावो नो मा
हंसासाहं जीवावाजी यमोभोषा विभुभुवि वरदव नववन वल्लव सनार्थव वंदेदेवं लेखनवे रवीवीर भावा
जीवा यमा विभु वर नव कंषं राधा राजा सुजाता नंदक मलिका कालिनी मालिनी राजने भारती दासिका गनना
कायका भार्गव कटक दीनरक्षा महोरगा वातापिना विनाकिना सकलिका यमराज हरिदेव सत्यायाम भोविकर्त
नं नंदनवन नल्लकवल सहस्वान्वित रसविभवेन साहसमहमिका नवनमसंदम वल्लमयेति भंग्ये वापुपायेन पा
क्रियादिनिगूढनं नक्रियागुप्तकापाहृष्टुर्विधमिदं यथा यथा यथा त्रस्तुत्तरंगनेत्राप्रियापु रो मयेति ते हितमो
महोदधेरंगदनेंगभंगभगील्ल सत्प्रेमनयानयाहं अत्रमेव निदधेद्रियो कर्तृकर्मगुप्तकं यथा मानकोपहते पुंसिमय
नीस्वितमात्रयेन शांतिभोनापुपान्तकोपिदेहाः प्राप्नोति कंगणैः प्रवीर्यकर्मगुप्तकं यथा बालपाएयितीपालया
लोपननयावनं नयामभिततां निमोस्वरः सुशरैवेधनां तेवाननमिनिसेवधोमरुः शब्दानोसार्यतायेवाहोनेष
पर्वमात्रय नैरहुयात्रीयुतकमेवधिं पुतादिसं चर्हसाता पुतसेयका मयेरुहिरामं रदित्तीहतामग संगमाः ।

नयपारमहंसोद---क्षितदिनंदिनं २ तगयेत्यागतस्योक्तः वंदेमेददमेदं देवं दभिताममनाभितदं सदाभीमः मभीदा
समंगलेविविलंगये गतमत्यागतपादः २ क्षमायपरिवर्त्तयस्वालयनमावलीक्षी हीयमानवलंसारसगारिवर
ममासमासरक्षरद २ विषमंविषमं भुजंगंभुजंगं वषुषावपुषा ललितंललितं वदतावदता भवताभवता
जगताजगताः ममताममता २ मनेदेदादिनिवीततिपल्लवेषधुमेतांधककालवेलस्थिरं नयस्तारतिरक्तह
दिस्वकंननुमनोरमयामिसन्मुन्यदं २ वेदवेदांतनिर्गीतनृपस्तुवेत्यामयेनापिकल्लोलकालेष्वरं योगचिं
तास्मरामिनेदिष्टकंधानलीनोदमधेमितंमुक्तिदं भिन्नकंदः श्लोकद्वयेनगोमूत्रिका सदासदानंदविक
सितंसितंदयोदयेस्त्रासितमाधवंधवं धराधरावासमसंभवंस्तुमोस्तुमोस्तुमोदायवृषासनःसनः १ निम्ना
तिपातिविनिर्दिष्टेचयः प्रयुक्तदोषंस्मरामितमहो हरमंतकालं भोगीदभयितजराश्रवणांधिकंठदोषंस्मरा
मितमहोहरमंतकांतं २ पुराणामृतावदुदशानयत्वोपपाताकोटीरगाप्रायभवानजनिर्धुनी पुराणामृतावदु
रनयतोयपाताः कीटीरगाप्रायभवोनजनिर्धुनीले १ समुक्तः नानानुमानमननानमनान्पुनीनां मेनोनि

चन्दाक्षरद्वयपानेनंदिनीदत्तं आद्याक्षरद्वयपानेन भद्रिकाचूतं एवं हं देवरेण पृथुं तथा च चातुर्नयादिनीनित्यं
 कमलान्तपिचुर्धना मध्यमं सुकमलं लभस्व वसुधापते अदंकारमलंकारं वा निशाः कल्पयन्ति ये हस्तविन्यासमात्रेपि को
 प्रलंकलपन्ति १ पंकजस्थस्थिते मध्ये समलोकांत मास्थितः कल्याणमादिभूतशुक्लपवनविनामदः १ नर
 शिंपश्यसुप्रोणिभायकुमास्तिनौरिहसवितारंधियेविचित्रिप्रियहरेऽधुनापिता १ कंकटेतन्नामरत्नानिहारया
 मियदायदा हरयामितदानेदेजन्ममन्मथमर्द्धने १ भवसंभवसंतापं हरसंदरसंतनं ममनाममनागमोनयनो
 नयनोगतिः १ अदृष्टाममनामममवमाममरोत्तम मदत्तममदोषाममतिस्तीममनोरम १ **वह्निशवंधः**
 भीमकामदमग्नीमसोमक्षामतमभ्रम नमस्तेमहिमस्तोमधामसोमशमक्षम १ **षोडशदलपञ्चवंधः** न
 तयार्थगिरयाननयाराधपजनावन नवनायतवेदीननंदीवारत्नयातन १ **अष्टदलपञ्चवंधः** वशिष्ठः शि
 वकेलेकेनेशानेकउखोउक मदनादमृतिर्दंतिनम्यातवतयेतव १ **प्रतिलोमेन सप्तवंधः** नंदनंदिनपाप
 क्षिदमाक्षाः मरयावन रहनायमनिज्ञेयज्ञविभोवधितानम १ ममताशिवभोवेज्ञयज्ञेतिमयनाक्षरः ॥

रक्षिणरुद्रास्त्रीरोजुरुधमयिनासमां । नोन्मत्रिकाः पायपांयतिषनितोपोताः पान्पयंतापनः पातापिनापनप
तस्यनिपीतनतातपः २ छत्तरः नितान्तनूननंतानंतनतातनुतनन्रतिं नानानुनानंतनुतंतनूननंतनीतितोनुत २
नागविशेषेषेषेषेषेषसंहतेजगतिरुस्यसि कालंकालंकालंकालंयनेस्तुतिर्भवतिः देवादेवासुदेवास्तयगृहंस
कलानांकलनांकलानां पद्मापद्मानपद्मास्तिमितपरमहेलामहेलामहेना घोषेषेषेषेषेषेषमगगुनुमवंतामनं
तामनंतापातापातालपातात्प्रहसितवराहोवाराहोवाराहो १ यस्यादेशवशात्स्वितस्तिरिवराहनूनंदिशंरत्नप्र
स्तावेविविदमयश्रुतिजानादन्नलोकत्रयंनिर्गमांश्रुतमद्भुतलेहदिसनामेनः क्षयाविः कृतांतमौक्षायभजा
प्रजापतिकृतातित्यक्रियासंततां १ सज्जनककविनामांकितषडारचक्रबंधः हामंतनमहादेवंनावाभनु
नुमेमनः पदेपतंगसंवाहंकोमामवतुनाददः १ तरंगपदमेवंवाहानसहमागतः महादेवनुतंनपकोनामदम
यानुतः १ श्लोकद्वयेनतरंगपदबंधः चतुर्थस्तवकेचित्रंनामाननीयंजसुमं वेण्याःसर्षासिभंगाल्पःकेशावाप्रा
स्यचामरः नीलकंठकलापोषिधमिल्लस्यविधुंनुदः १ सीमंतसाधुदंडोचललाटसाधुमीविःषु पल्लकंचकपोल

[illegible]

कवि.
३६

धर्मोणोपमानं वदधाभवेत् धर्मावर्तक्रियाकाराधाराधेयादयो मताः ब्रह्मासत्त्वादिभक्तीनामुपमानोपमेययोः उप
मावाचकानां च धर्माणां च विपर्ययात् विपर्ययादिति सर्वत्र संवध्यते विभक्तिविपर्ययादभ्यसो यथा सविपक्षान्
विपक्षेभ्यः स्तोममिवाव्यया द्विषस्तं भाभिपुष्टान्ते धानो देदीरविपर्यया १ रविरो बांधकाराणि तेन विलिपिरे द्विषः ।
दस्यंति कुर्जनास्तस्मै यका इव विवस्वते न त्रस्यः शत्रवस्तस्मात् पूजा इव दिवा कर्तव्यं नमो वद्विषवस्तस्मात्तस्मा
र्कस्येव तेजसा १ रविवद्वेदिते न त्रशत्रवो धीनवज्रताः एवमादिप्रकारेण ज्ञेयमर्थान्तरेष्वपि १ उपमानोपमेय
योर्विपर्ययाद्यथा विजयी विद्विषो जैषी दास्तामिव तमोभसं यधुं सम इविधीत विजयी विद्विषो यथा १ आभा
निपन्निनीषयं भ्रमत्यघदपंक्तिभिः कांता मुखमिवामील विलोला ललक वस्त्रिभिः इत्यादि स्वर्द्धने जयविद्वेषवकरो
तीत्यादिका क्रियाः तथा लातिकाः शब्दा व्यासेधाद्या इकार्यकाः १ व्यासेधो धरणीधरे शिबु रनधायः स धाया
विधोरंतर्द्धिर्द्धनं दाचुलसनिधनं दुग्धोदसिंधो यिधा प्रसारवानममानवद्विषमहादेव पुतेर्निद्रवो जाह्नवास्तव
भभुजंग प्रायसां भारोदिष्टां हरति १ तथा च इंदुर्वक्रस्य वीक्षा सदनमुपकपोयोदयोः पंकजालीपर्यायोत्तिः कवर्णा

सचंद्रमासकरस्यच १ भुवोस्वर्गधनुर्बलिरेखापल्लववल्गयः दशोष्णकोरहरिरामरिरारदंननोभुजे १ ऊमुदनीलम
 भोजंभुतेर्दोलाप्रपाशकः नाशावंशस्ववंशाधोमुखतरगौरचंचकः १ ऊमुदनीलमभोजंभुतिलप्रस्तनदंशोचाःधरस्य
 यवपल्लवः चिंचापल्लवप्रचालंचंदनानांमौक्तिकावलिः १ ऊंददाडिमबीजानिहीरकाश्चुस्मिनस्यतु ज्योत्स्नापुष्पा
 लियोप्रपञ्चासस्यांभोजसौरेभं १ जिह्वापास्तंचलोदोलावरणाभंगीविकीरको सुधामधुचवक्रस्यशशीपंकजद
 यत्तो १ कंठसकंबुरंसस्यऊंभौवाहोश्चुवल्गरीमरणात्तल्लहरीधारवापाशापाशियदस्यतु १ पल्लवोचुजमंगुल्याःप
 ल्लवोवरपद्धतेः रत्ननारायसस्तानिस्तनयोःऊमूलोद्यते १ ऊंभिऊंभोगिरीचक्रौविल्वीमध्यसवेदिका सिंहमध्यच
 रोमात्पारेरवाधौवालवल्गयः १ नाभेरंभोजमावर्तद्वयौविवरक्रपको त्रिवल्यावीचिसोषाननिःश्रुताजघनस्यतु १
 पुल्लिचंषीठफलकेनितंचस्यस्थलंपुनः कुर्वोक्तदल्लिकास्तंभेभकरैकरभस्तथा १ जंघापुगस्यनुस्तंभोगतेर्दंसवतंग
 जौ इमाननानपिस्त्रीनेष्टपमानंयथाचितं १ पुंसोभैरूपमानानांविशेषःकोपिकण्ठे स्तंभस्यवरत्तादस्तंभौ
 वाहोरहीम्वरः १ हस्तिहस्तयविकंभार्जलादंशश्चुवल्गयः पिच्छाकपादौयानतामममेदावतिःपुनः एकैकोनापि

चलभाजिमानमतसंगजः धैर्यविंध्याचलोत्संगनर्तनसतकीर्तिनर्मदः १ शुक्रघोर्षावरकोडकोडिनेजोदि
वाकरः दानरत्नाकरकोडप्रकोडनकीर्तिचंद्रमाः प्रतिज्ञावाहिनीहरपरिपुनविपुडुमाः शौर्यदानानलसुष्ट
देविकीर्तिलतावनः वैरिर्कैरवकीर्तारत्नानिकुहैर्यभास्करः गुणासागरविस्तारविवेकरजनीकरः धैर्यद
र्षतवर्षश्रीविलगुणाकाननः गुणभुक्तगाराश्रेष्ठविवेकलक्षिनीपतिः मधुभिन्नरूपकं संग्रामयायोनि
धिसंभवेनभवद्यशःकैरवनीधवेन लीलापरिस्फेरित्यदिष्टुदेष्टानिविद्धेष्टिगुणांनुजानि यथाचा यम
महिषविधारांभूलनाकालरात्रेः ज्वितनिपुतिभालाशललेखाललाभ मधिवसतिविषहैलेत्यनेवीरलत्नीस्त
ननटनरवलत्पत्न्यवचुःसोत्तिपाल १ परिनिंदन्निवस्तोतिआजस्तुतिरसौयथा १ किंभूमदेधरीतिमंडलंमंडलानां
देवत्वदीयशायसंमहतीमूनीति यद्विषंतिजगदीशशरीरशोभांयच्छास्यहससुपहासकथंनयंति १ अतइपस्या
यथाववसायमतिशायार्थमुत्प्रेक्ष्य पथा त्वत्कीर्त्तिकांतिधनमयकल्पराजनरद्विभंस्जनिवज्रगत्यमपदाहभीजः
शंडःसधावपुरविप्रभुरोवधीनामपेवलत्संमिषसर्वएतौनमुहः १ यथाच समितित्वत्करवालःपीत्वायातंगुंभ

ननुतनुसहसोवर्णिकाकर्णिकारं आभासः कुम्भिकुम्भकमुसिन्नयोः कामकोदंडदंडः पारुषंजोभूलतावारनिरभि
नयनं पत्त्रमपसपसाः १ उपमेवेवादि विनादि पात्रयकमिष्यते यत्राकरेभवेद्वयं योपकं नोप्यमंजुदे भुवापा
रसायापेयं सिंदूरस्य नभेदतः १ धांतादिविषनागाधिषौल्लवृत्ताघनाप्रयः १ रत्नः पंकादेपोभेयात्रपकोत्पति
रूपकैः १ स्वयत्तौर्भनभोभोधिनीदीवनगरादयः १ यूपकस्थैः सपुणधारेणधाराख्यं हिन्नयकं १ रत्नसिंदूरसरोभोज
चद्रादित्यदुमादयः स्वाधारेणपुष्पशोभैरापेयं केवल्लुक्चिन्न १ कुलांभोनिधिसातिकां वंशकाननकेसरी भ
वारण्यामृतसरोमीति गंगासरोरुहं १ कुलाकाशोत्तीक्ष्णां प्रः संसारमनुभूतः जनमानसवकांगशोभ
विधादि कुंजरः १ यद्यत्रपकोपयोगिप्रयः नगांगवृत्तनिधिमेषमगां कस्तूर्यकाशाग्रिसिंधुद्विदीपकसौंध
कुंभाः चक्रांगचानकमयूरचक्रोरचक्रपुंकोत्तिनावुनसरोवुज्जरत्नमणिः १ ज्योत्स्नानदीपशिक्लासरसीफला
कावलीवनकमलिनीद्वयितासुधाधरीः कादंविनील १ भिवृष्टिसुराविमुक्तानाराकरेणुकलिकालहरीकदल्याः
प्रयारोपगुणाः विवेकजननीनभसं वरुणि प्रागंजुभिः १ गुराहंसं सनमोहारियनितावादिनीरयः १ कीर्तिधजां

लघुताकल्पनीया युगांतसमयेदिसर्वलघुभवति दूरेदृश्यमानः परार्थः अतिदीर्घां सत्त्वाभासंति पूर्वदेतवाद्येवमा
 कल्पनीयं उदाहरणानियथा कल्पादिकाले गुरुदेहदेव्यापिपीलिकाराजतिशैलतुल्या तदालघीयानपि गंडशैलः शीरवं
 उशैलस्य तुल्यं नोति । सिंधुनामया अहोषयोयशिनिवासिपादः पिपीलिकाराजतिशैलतुल्या सदाजनानांम
 हतां द्विसंगो धनेलघुनामपि गौरवारि । अद्वात्पंतस्पदायोपेयाख्यानुं नैव शास्त्रते सावियत्रतिभात्यंभः कीटिका
 अंभिसन्निभा । स्थले स्थिताया चंतस्वाचंतो जीवा जलेपि निवसंतीति बोद्धव्यं लेसर्वे निर्वासितखर्वोभावाः स्वभावा
 दोवलघुभिर्गथा ऊष्णप्रसारो न महत्तमांगीपिपीलिकाराजतिशैलकल्या यस्मादधोऽधः परिदर्शनेन सशालूघुनामपि
 गौरवारि । लिङ्गालताग्रतः कीटकोटिः करिष्यदायते विंधादिमुद्रामुधने मन्त्रेभः कल्पभाग्रतः । अथ गुरुवराय सयुगां
 तेन इरावलोकनेन गुरुभिश्च लघुताविषा । यथा कल्पांतकालकवलीकृतसर्वगात्रो गोत्रो विभर्तिसुनरां वभूवयोदुतानरू
 पधरणीधरसन्निभत्वं । विष्णुं भरास्थितपदार्थसमीक्षणेन सल्लोकमार्गचरखेलैश्चरकामिनीनां अभ्यायतो नयन
 वर्त्ममहाचलोयं सयं वैर्निपरमाणुसमानवृत्तं । कल्पांतकालधरणीधरणप्रवृद्धकोलाधिराजसनुमानविलोकनेन ।

कीलात्वं अनुनादीवृत्तयतिरिपुन्यतीनां यशःसीरं यथा मयनगातीनयनां जनानि पदेयमित्यं कवली करोति हि
नीशतेनाशानसंनिभैव विभातिस्मभयत्कषणो १ अयोम्यभ्रान्तिकोभेदेयदानो न्यं योर्ध्वः तत्रोपमेयानुक्तौ तसमा
सोक्तिर्धेता यथा १ कीशः पचेति मफलभमतः पतंति जंघफलप्रसवस्य मधुवृत्तेषु एते च चंचुषु टकेषु विप्रतिनेषां
सांक्षाः पलाशजस्तयावलिमाकलय्य १ कार्यः प्रवृत्तौ फलतः साफल्यं जायते कचित् यथा तव विधुमरि सौधमां
गणो चंद्रविंशतिरुतिमनुकुल्लत्तौ रवधंतिभाजः असकदचतुर्विंशदमानेभंगाः प्रसमरमकरंदस्वादसौख्यल
भंते १ चतुर्थे स्त्रवके रूपकादिकं नाम पंचमं ऊत्तमं अथ संक्षेपतो वक्ष्ये मम स्थापनो विधिं तत्रादौ विप्रादाः यं
च भाव्यं ते कारिका यथा १ कल्यादि सिंधुलघुभिर्गुरुनायुगांत ब्रह्मलोककुरु भिल्लघुता विधेया विष्णोरपो मुरा
तया प्रतिविंबतश्च स्याद्वै परोत्पमुदकादिषु युगमना च १ अथ मर्थः कल्पस्यादिः कल्पस्यादिः स्थिति समयः लघु
तुद्रपदार्थः एतैर्दुर्भेदेर्वस्तुनो गुरुता विधेया कल्पनीया सूर्ये हिरण्यमहावयवानेव निर्मिमीते तस्य पदार्थान् काल
क्रमेण सर्वे दुर्बलाश्चैव न समुपि पश्येयुः साधु निषाधनिरेषः सवैये दयान्तो विक्रान्तिदिशि सौम्यः युगादिभिर्दंतुभि

क. वि.
२६

३७

उत्परेष प्रसोत्तरस्य समासविभिन्नसाधन १ जीह्वारके यश्च रजगत्प्रत्ययस्य हस्तकायो धिमं च सम्यक् प्रतिविंश भवेः
संज्ञा मयं किं पुनं दवशास्तु पातैश्चुं शी शव य प्ररुताभिरयोपयानैः यडुयं दं भवति तत्प्रकटं यदीयानौ चिं स चिं न न व दं
परिष्पूरयेयः सर्वोक्तपद्यगादिनैरुपदशभोरेरेतैरिति सम्प्रविष्यत्प्रत्ययानां हस्त १ अकोदाहरतामि कृत्वरक्ताद
योवर्णाश्चंद्रोपेतं क्रियंते उत्तमसुहिनो निर्व्यानिर्विद्यो नितो मितः कैलाशशैलसंकाशः काशानेविष्यभपरः १
नपापुष्यं ज्ञानिसमं सर्वस्मं रजनप्रभं सपाकरकरस्य र्घात्तमानि चंदवर्गद्वी १ अंधकारेण यथा कालाशो वि
पसंकाशः कर्षूरः कजुलप्रभः जपातायिक्व गुष्ठीस्तमसाभाति निर्धना १ कस्य म्येतादयो वरुणात्तात्कर्त्तुं ता प्रथमं
रक्तसंस्पर्षीनाः क्रियंते यथा कजुलं जं मङ्गायं ज्ञानी पुष्पं नपासमं सवर्णं यद्यथा शिप्रुप्रभातार्कप्रभाकृते १ अश्वत्थ
मन्यजापि वरुणवियर्ण्यकार्यः यदा पुनश्चुं शदीनमेव वरुणवियर्ण्ययश्चि कीर्तिनस्तदा कीर्त्यादिभिरेतेषां मेव वरुणवि
पर्ण्ययः स्वर्धुनी सलिलसन्निधिस्फुरन्नावकी नयनकीर्तिमंडलैः विस्तृतैस्त्रिजगतिस्मापतेः शीतलरश्मिपरिवर्तो
क्षिते रविः १ यन्मवस्तनां यथा मेदिनी दयिततावकैर्यथाः संचितैरुपचयैः समंततः क्षीरनीरनिधिसोमकोमलै

३८

शैलोविभर्तिपरमाणुसमतेनेषसर्वसत्तायवमहो गुरुसन्निधौ स्यात् १ परमाणुतन्मेरयेकोटिकाशरणायते वारतो
 पितृवरणदिनानतः कीटिकायते मरुद्धिद्विरवस्थानोकाशः किटिकायते साधुचिन्तानुमानेनमहादिः कीटिका
 यते १ **इ**त्यादिगुरुपदार्थेनगुरुपदार्थस्यलघुताविधेया विस्मोरधोमुखतयावैषरीसंयथा कालीयादिप्रह
 यनेपमुनायाजमन्त्रिधौ जंयायाभमुखेजातंविषरीतंजगत्त्रयं अवरेणापिप्रकारेणविषरीतीकृतंछस्तेतदुक्त
 रवर्तिजगत्त्रयमध्यस्थितः सर्वेविषदार्थोविषरीतोभरणीयः प्रतिविंवतेवैषरीसंयथा तजमेदर्थेगाशयेप्रति
 विषादजायते जलशय्याकृतः कल्पप्रसादकलशोपदिः १ त्वन्मुखस्याधिसंकांतभ्रमवान्तिरधोमुखो भागियंभी
 वपातालंशवित्रयतुमुज्जला १ उदकादौसुगमत्वपचारौचंद्रोदयेप्रतिविंवतविग्रहः लोकैरेकोपिकोयंसहि
 तीयः समीक्ष्यते १ पूर्वोदोरत्नमित्यंतर्जातार्कप्रतिविंवतः शंकतेशककांतीभिः किमुदेतिरविद्वयं १ चंद्रांधकार
 रविकोर्तिज्जकोर्तिसंधारामादिसंगच्छन्वरिणिविषय्येणरह्यंतवह्यपतिपाद्यनतयापुरातौवोन्मूल्यशोकमधुघ
 तवियोगजाद्यैः १ स्वप्नेद्रमालिपमितिध्वजचित्रमायाभोजोवधीअदिनवः पदमेतनावात् शैव्यस्वीहिनमनोगता

परपनिष्ठतीमोक्तिकथयतिभंगी निलयवत्त्वयमात्माकांतिजालावलीढः रिमरुचिरुचिरुशीलीलकंदस्यकंदोभवति
विमलमोगान्निर्मलत्वंनकस्य १ अत्रैतौःसर्जदभ्रंलिहृदहवलभीवर्चवैदूर्यनिर्व्यज्ज्योतिर्व्यजेप्रपातवज्रिकरवि
धुवीशोभतप्रोभाविभ्रजिकालिंदीजालकांतिःसमस्तनरजनीजीवितस्याधिनाथो पत्रेकोवाकलोवाचविनदिमलि
नामंगतःकम्पलत्वं १ अहोराद्रुद्रहयस्तमस्तोज्ज्वलमंडलः इंदुःकज्जलविंदुग्रीमानिःकस्यनविह्वे १ इत्येतद्वय
दिशरुतयायथा प्रतीचोयदिमार्जंडःसमुदेतिस्ररुत्तरः नदासंज्ञायतेननमयितुदिनप्रतीतलः १ पुराणैःपुराणाचरि
तैर्यथा अमस्तिमुनिभिःपीतविःशेषतलमंडलान्न अहर्षतिमहःशुक्लानसमुद्राहूतिनुत्थित १ अमुद्रपुत्रवात्सल्य
विह्वलीकृतचेतसा जनन्यामन्यतेन्यर्थव्याघ्रःसौम्यवपुःसमी १ शोकेनमधुनाघातेनविनिवोगेनमदवेनसमसा
प हर्षते यतएसिर्यप्रःपुमानविपरीतमाचरति स्वमेवैदमात्रमविष्टते ज्योतिषकलाज्जालस्त्वमेष्टमिदंत्वंविद्या
रम्यादकल्पनीयं इंदुजालेनमतिभ्रमेणचित्रेणचुभोचित्रकरेहृदचित्रेनिरवेनिजत्वंरचनीयं माययापेविसदृशं
भावं परिपतंत्रौषधीप्रभावेनसर्वसाधनेयस्यादचित्योमशिमंत्रौषधीनंप्रभावःतपस्तपिसर्वसाधने यतःसर्वहितय

नोपतेरननकोतिकुलं १ हिमाद्रिसदृशमेकभोतिऊंऊंविदुमन भूमीपरभवनकीर्त्तनातेभुवनवसे १ ऊऊकीर्त्तयथा
 भूमिपालभवदीपाविष्टिचम्येदिनीयतिऊकीर्त्तिपंक्तिभिः प्रादुषेरणजलवाहकांतिभिः द्वायमलोन्नयतिपातिनीयतिः १
 प्रभवस्तन्मपियथा मेदिनीदधितलचकद्विषममोन्मिषदुरुतमायशः शनैः प्रोपकारनिकरारिचोदुतैः ऊऊमेमम
 मदायतेनरा १ हिमाद्रिर्विध्यबंधुश्रीः स्वरसंमकरनप्रभां पराधवभवहुंभिऊकीर्त्तिप्रसवेनेमो १ शर्वभूधरजिरस्त
 तीचरः सांध्यरागपटलैः परोचुतः दृश्यतामिहविभावरीमुत्तेविदुमः प्रतिविधिः सुधानिधिः १ विदुमास्तविषोदप्रभा
 पादत्वतद्युतिः वदनेननन्यगिकर्षूरः ऊऊमायते १ कांतकोषपरवामलोचनालोचनांतयितनारुताद्युतो सांध्यराग
 पटलैः सतिस्त्राणंकुलंजयऊऊमोपमं १ स्वर्णसिंदूरशरमिकर्षूरंयमरागरुक्ता त्रयाऊसुमसंकाशैः सांध्यासगपरेरभू
 त १ वरुतांतसंगाद्यथा शाशिमुज्जटल्लारेद्यौलजागंडपालीविगलितसुगनाभियक्रिधर्मवुसितः समजनिनर
 कारिष्यमलोन्नामिनीशोन्नगतिमलिनसंगान्तकोनमालिनमेति १ मसृणयुसृणपंकप्रकाशमंगिजाप्ररुज्जक
 लपारित्नासैः ऊऊसंद्रोन्ममेति १ मममदृश्वरागपामममिषीकांडासो ममतिथवतिरागे रागसेगचकस्य १ तिति

दयकाप्रतिभोत्सासिपयःसुरेसरोवरे प्रतिविम्बकलादेनतुधुविद्योमसमानतं संग्रामपीठौशरांतिलोकनजनलैर्द्विमे स
 मायातैःसुरेन्द्राद्यैःस्वर्गेनभसिदृश्यते आकाशोत्तरसंचारिहरिसुंदरकलात् समायातैःसुरेन्द्राद्यैःस्वर्गेनभसिदृश्य
 ते भूतस्यमिलनायेवजगामधरणीनभः श्रीरामरावराशोकविकुंडंमंडलेनशास्त्रीकृतैर्मलवजनुमचक्रवालैः शिगडु
 जंगमकुलैःपरितःस्फुरद्भिःसंभाव्यतेनभसिसर्पपुरंभसर्पेन श्रीकंदकंददोर्दंडजरीशैलदिमंडलैः महोपाताललोकोद्यं
 स्वलोककनिताग्रयः अश्वत्थिहृगहासूदचंद्रशालाविलासिभिः नरनारीगशोरेषमर्जलोकोपुलोकगः समेरुशि
 शिरशांतःस्फुरद्दिव्यवभ्रमुरवैः परितःस्फुरितैःशंकेशातचंद्रंनभस्तत्तं कृद्युद्धमदछिन्नजंभजंभस्यलोकैः सु
 काकगगागरीःशंकेदिवातारकितंनभः यदेतन्मयकाकारिकास्कारनपंचकं ऊरुतानवमीतेननेनप्रवराप्ररां म
 यचित्रसमस्यायाःप्ररणोपायउच्यते पदैःसाधारणौरेवकुंदःसंप्ररयेद्यथा अशेषजननाचित्रचमत्कारनिकेतनं
 हरिसिंधुसुप्रदोचिःकेषानऊरुतेसुखं स्फुरन्मोदाभिनीकांतवहलप्रापनीपभाः कलधौतरुगयेनंऊरुतेसुखं
 पदंजनताविस्मयापालयसुपासुखकारणं महतांचक्रवलोनवतिभातेसमंततः १ विशदकाययानीवविनस

साक्षात्तपश्चुडिरितिकमं । पदमेवमयथा मृगान्सिंहः पलायते मृगमन्तेमिमृगान्सिंहविशेषरां पलायमानमयमेव ।
यथेमृगः समायाति मृगान्सिंहः पलायते ततोवेगान्पलायस्यत्यरितैस्त्वरितैः पदैः १ शौर्व्यतोऽप्यरावांक्षितेनमनोगत्या
उन्नेनडुर्घटपिषटने देवप्रसारेनासाधमपिसाधने यथा निष्प्रोक्तैर्विधेर्विधानममयेयद्यप्येवमवश्यं प्रमानमस्तेष्वपि
समानमाननमसौसादिदिग्गमैर्दिरं दिहोत्थासचिमुक्तमस्तव परंपर्याप्रसादादनेर्मेकोजलनिसंभूतोतिवधिरः पंगु
मर्मेनीत्येति प्रसोत्ररेणम्यथा कस्तूरीजायनेकस्मान्नोहंतिकरातां कुलं कान्तः किरतोऽकृष्यन् मृगान्सिंहः पलायते स
मस्यायंयन्साधंयदननकुचितसमासेनभिन्नंक्रियते यथा कर्पूररश्मिद्विकटविद्यासंवादवह्नापुनिशुभ्रतिमे रंदेन
वदेधितमोविज्ञानसर्वोदयेरोदतिचक्रवर्ती हाटकेश्वरमस्तारेवातालेस्वर्गलोकावतारः जगत्पूजयेतमर्त्यलोका
वतारः ग्रहाहोवनभोलावतारः यथा हाटकेश्वरपाचायांशिवरात्रिमहोत्सवे सुरेन्द्रादिभिरायानैः स्वर्गः वातात्ममायया
जगत्पूजयेत्कालेसौरप्रीवातालमायया संहरयोश्चंभीशंकोपाडुदित्यरात् कदाचिच्चरमेदेनक्रमादस्तमुपागतैः पदैः सं
भाषतेसम्यक्पययोव्योपपन्नसो नानोभीमयनारंभे संभेयादेनामाययोः पद्विरांभुर्विकारलोकावतारनेस्यसमागमे ।

कृति
३२

४०

रः स्वायी सोमः सामतमो भयत निशीथे सैदिके येन शस्तः संपूर्णमंडलः गगने दीवरोत्संगरि दंडरि दीवराय ते हीन
हत्वा दधां मे वलाघवे महतामपि इति मत्वा द्विपदे वीरगानसिंहः पलायते । पूर्वोद्भवः परोदीर्घः स्त्रेदः संजायते स
तां असतां विपरीतस्तु स एव परिदृश्यते इदार्थस्तत्रं यस्यादौ तेन घास्ते रा निभयं जिघासा ब्रह्मणो यस्तु क्रियते यदुपा
स्यहे धन्यो सौ यो त्रिणोपुत्रो यस्या सो प्रलया पदि सगोत्रोपि स्थिता दंष्ट्रा कंठकाग्रे महोदधिः **अव** विभर्जिय सौ कंशिरो
हीवः सलोचनः सत्वां प्रणमितुं सोतु द्रष्टुं श्रोतुं दमः प्रभो अथ एतत्सतनु तेन च ते नियाः कज्जुलालिकलं कानां
व्याजादीषां बुजेदतः । रत्नाभरणविद्योतपरया वातनः श्वरः ग्रंथकारभया ही पलायमानो यने शमं । भ्रामर्यादिद
तिभांते जगतीत्यवयो ब्रवन् मलिकापादपातेन कं पितं भुवनत्रयं । उवाप्रीत्यै पठेत्तस्योच्चित्रितं चित्रलेखया मलिका
पादपातेन कं पितं भुवनत्रयं । सभाभिन्निमगि श्रेणि प्रतिविंदेन विग्रहे धार्तराष्ट्रं मतेन किं कंदर्पाणां शातद्वयं ।
श्रुत्वा के त्ति कलिभूत कंदर्पाणां शातद्वयं तस्य च वारणी धिन्नासः स रुत्वां लो धतांगतः । वलिपयोद्या शालाग्र
प्रनिष्ठितगंभीरिमां उपपन्नतमा ज्ञाता प्रकारोपरिरूपिता । लंकादाहे सरैरुक्तं रुनुममुक्त विदितः सो वरोद्वि वतो

४२

मालिखितं कुरु चार्पणं काननं नुक्तं नुते पक्षिनि सतां सदा विद्यात्सदनं निदानं परमिषिषां महामुपलब्धता वीजं नेत्रयोः
ऊरुते रतिं । विधानि विभुना स्यान्निदानोपरमितोरमप्रभावाः संकलनालोकसौख्यकुरु । हरिणा तंगसङ्कायरोचिः
परमभूषणं कस्यामोदैकहेतुर्नगोमंडलविभूषणं उद्दामविस्फुरत्कीर्तिरुचिरंगविभासं सदा मोदयदं चित्रनिदा
नंददिचारुभः । मनोहराकारनयानिरम्यतासमुल्लसच्चारुकलानिकेतनं ब्रह्मोपभूतलसौख्यकरविलोचना
नोऊरुते सुभावंति । सामान्यशब्दकुरु मेये समान्यशब्दाः कथितास्तेत्राधिकं चारणीयाः यत्किंचिदत्र नमयागदितं
यमोरवत्रस्तन मत्कृतकविकल्पस्तनपरिमलस्तदुपेक्ष्यं चतुर्थस्तनके समस्याहरतोपायं नाममसृजस्तमं मु
पक्षितिरयातकियन्मस्यापदां ऊरुं पञ्चवितं करोमि यच्छायया मित्यकविर्न विद्यान्परिष्कृतं वाङ्मयमात्रजाने त्रिया
मास्याकृतचंद्रं नमस्तवं शानेपुरेषु पंचेषु भवे पुनां वियोगिनां त्वहंभीर्यशुरास्याग्रे समुद्रो गोः पदायते तन्मानसस
रोजीतर्गनं नभ्रमरायते मुमुत्राभावनस्तवदीप्यपरिवेष्टरो अभ्रचारदवीरातामो मलाघोरं तरे सुधा अधः कृतं तरादेव
तेजो नर्याय जायते । सहमेव हि धामा रेरीयधमिषिषो मुरशी भास्वने प्रमसोपांतं सुसौख्यं मलीनसः । महेच्छरशि

दलयतांदधत्त हरिरांकः सुपाधारः सौधोयं चंद्रमायते । चतुर्भुजवदाभातिऊहभिर्जेनिनक्षयः धत्तेचकोरकाभोटक
 स्मृगमनोक्तचिं । सोमेप्रीतिकरः ऊर्वेनवनं सवहुविदुमं समुद्रोत्थिरिवाभातिदीप्तिश्रीः सदानवः । सूररदहि
 मकराकांतः प्रकाशयुं नक्रमेराधुतिजनकः अंतर्वर्तिशिखायसे समुद्रवभातिदीपोयं । चम्पभररापेव रुटं
 चंडवीतले प्रयागोतवभूमिपालः अभ्रन्त्राणाविगतत्रयाणां कंठे ऊठारः कमठः ऊठारः । विनामहादेश
 वशादसापास्तलं यदाते प्रविवेशावाताः तदावभ्रवार्जमवीरवेरि कंठे ऊठारं कमठे ठकारः । अर्धं निशापाः क्षरा
 मंतमंततुधाविधुतायितमुष्मभानुं विवस्वतभांति तथाचकांतं चंद्रोदये नृत्यति चक्रवाकी । निरोद्धिते नृपशसान
 रेंद्रचंद्रोदये नृत्यति चक्रवाकी सर्वे सजंतोर्भवति प्रमोदी विशेषि वर्गे परिभूयमाने । निशाकरोत्सगजिखरांतु
 गतुंगणुंगे जलधे निवासः आसीन् पुरासीमययः पयोधिर्निमं सनादित्यवदन्मुनींद्रा सरोनिभेवो निमित्तं
 शुकाभं शाशंकमंकाः कलयन्मं चयन् । अर्वे मयतस्वच्छकलाकृतारभारतुः खनसंवरमंतु मध्ये पूर्वाच
 लचयावशिष्टं गसंजि सुखमहानी - विभाविलासैः । प्रलिप्तचूर्तिः प्रतिभाति किं नृशामासुखे कज्जलविंद

गङ्गासंभारपुत्रायते १ उन्मीलितलङ्कापिकचिन्मस्त्ररतंजनं कचिमगावनीकसिंघीभुरवंपर्वतोपमं १ मोलवधुन्या
मधुरः प्रितिविनिविर्वर्धनः उन्मीलदनुनकोयोभवनीतापतेगिरिः सम्यगवदाभातिलसद्वारिविराजितं पत्रकंस
संप्रर्लेजनानवधनेमनः १ घनवालमनोहारिसुमनोभिचिद्येवितं १ वक्रधातुलमनकांतिप्रसक्तं मस्तकापते १
एकानजानवालेदुर्घनेनृगपपोपरा अभिरामवयोवासासंधावंधावधिरिव १ स्निग्धातिवृद्धसौहार्दसरसामोद
मंदिरं इयंगुणयतीभान्तिपुष्पमालेवकामिनी १ कलानिभिकरसार्धप्रसन्नोत्पलसिनारका विभारांतुरमाली
लपामिनीकामिनीयते १ उल्लसार्थिवद्वयोपासिताजीवनार्थिभिः उपकृताभिरासेयंगर्गरीनगरीयते १
कतरास्मानिष्टाशीतिरक्षेवितेवकारणं समुद्रतरणोत्थासीदीपोपंदुमानिव १ विलम्बानोपुतिस्निग्धस्यामां
जनमनोरुहः दीपोजीयोपमोभानिघनालोकविकस्वरः १ विस्तरन्मीनमकराहंससंचारमंजुला राजतेसर
सीवपोरदत्तऊर्ध्वसंकटा १ अयःकादंविनीस्तन्यन्नलिनीलतयाश्रितः उल्लासितजगत्पारास्तडागोगगना
यते १ श्रापिततारकपादैरादीनगिरिमाननः विधुमुधुन्यामलं विलम्बोपहतं दमः १ हरेत्रिनेत्रदासदः प्रम

पुष्पसदृशानमसोतिरेकान् जानामि कुंडलिनत्तलकशंकयातन्मात्रं डमंडलमखंडि शिखंडितुंडैः पीतावरोधजलदस्त
डिदयुलोलाभीमोचवारिनवहः सरिदयुडुर्गा देवाकरोद्युसमयः दितिरघवाद्योमाभविस्तु शिवमाविधिनीतित्तरी
दृपनिकरतुरोत्यैः कर्णवातावधूतैः नवजलदनिभस्तेदस्ति संयो संतोभिः धवलपतिपरित्रीमंधकारप्रचारः स्फुटमि
तिनिगदं निस्सापसाश्चर्यमार्गः १ अतुनिश्च निमये मंडलं चंडरघमे धेनुस्तदयमनभाविभूती यौष्मकान्ति इह हि
विधिरिदानीं दृष्टपते देववामः प्रहिरणुजनकपुत्री मित्रतमेन रामः १ अविशति हरिनाभीपंकजांत निर्विस्मदुहिराच
रणसेवी कर्तुमिदं ससैम्ये अगणितपरिमाणे भेगभगीदधानो भ्रमतिकमलकोशोरत्न आतंगसंधः १ जलमुचिज
लप्ररंभुचतिस्रष्ट- शब्दं प्रतिगजइव कोषाहर्धविमलस्तदस्ताः सपुदिसमुपधानो दम्यपायाजवज्राः सरलितकरदं
जः कुंभिर्नोभः पिवंति १ प्रसृमरमधुपानी पीतसंतापशंयाः कमलवदगंधे विधामध्यासवायां जलगजविजमूर्ति
वीक्ष्यमाणः सशंकं सरिच्छिलितकरदं जः कुंभिर्नोभः पिवंति १ तिलकमलिकसंस्पृष्टे पदमलाद्यामृगम
दगजराजीराजितं यावदाशु अमलजलदवांतस्तावदेवास्पृष्टानां मशकगलकरंधे दस्ति पूयं प्रविष्टं १ शानश

शिंदः मयूरमालोत्सवमहानमपिमंडकमल्लसमुत्तमहादिः विवेशकल्मीकविलंविशंकवधंदिवाभोविदधातिवेधः ।
 राधमुखंवेचुवतिकार्त्तिकेयः कर्णवतीसीकनपुल्लपमं मृणोतिनस्मादुदितंचगीतंकनः समुग्धेप्ररायीकचंते ।
 रुत्तेनसुष्टाकिलकौतुकेनस्तानादिभैर्गीविकयाकयापि हसंतिकायानिदितास्सशत्रानननृवद्वौनवनीतना
 री । समस्तनीहारधरादधानाः प्रसन्नेषुशिलीमुखालीः उपासनांभीलनमालकांतादामोदरीवाहितिभिद्वीव ।
 महोशृंगसप्रहस्तप्रमाणंकल्पाशादिः सर्वपक्षेकदेशः विंदुः सिंधुः सिंधुरप्येकविंदुर्मुग्धानादिकोडकुंष्याकंनु ।
 द्वौ । जहासचंधास्यसुतास्यदर्शनाच्चालपंगुः स्वपदेनलीलया नितांतककञ्चुवदावदीजनिप्रतादस्तेनरुतां
 दुशेखर । जहिनमोगरुडधजधृत्तेजुककरेगरलंविषयामृतं सविदितैवजगदुरितारितेनिगदिताचतुर्विधः ।
 जगद्वपी । संज्ञावियोगपरितापिनिगादमानेभानौसरोविकसितांबुरहंरजयां नदीत्येचमकरंदगतानुवि
 वेचंशोरविंदकुहरेविहरेत्यरीणः । भूचक्रशकविलन्मशिवंधनास्तितद्वचंचनखंरानवशालिताते स
 लोचनंचमणिगांगजलोचनत्वद्वारेद्वरेहमकरेनकरेकरेच । प्रत्यक्षपयानिधितदीचरमीक्षितंयद्वंधकः ।

नतयाकारपित्तोमितास्ताः स्थानेस्थानेकतिकतिनवग्रंथयपदमलाद्याकर्षरस्योज्ज्वलकणितनायवशुक्तावमु
क्ताः १ उस्ममुस्मंनश्रुभभवनेस्तर्णधर्णदित्वाशः स्रग्प्रेष्टस्तकुरातुलसीभूषणोनीलमेघः शालग्रामोपरि
विनिहितेष्वामलांग्याः कशजुंगीदौकस्याः समुचितवर्णजयाल्लधुमिहोः १ एवंजानेमृदुभुजशिरसुविताटं
कलत्पाभगेपञ्चकमलमुज्ज्वलेनालमस्मिन्नमृतालं रोहिण्याः सुरुः पदनमस्मिनुराश्रोतिजातं कजभांसा
तनुविरस्यतिविदधतोभृगानिभाग्यंतव १ तत्पारेपरिकोपिमैस्तविनयः प्रोच्येतरोभांचितश्चंद्रश्चुवतिचं
चरीकचरणंचंचुचपेपदतः कृजत्येयस्साथालाशिरप्रेषोत्तासवनूकामिनीकांतः कामिनिमानसोपरभृतः
कोवामुखंचुवति १ नास्मिन्मासमृगीदृष्टाः कष्टाननोनन्यानमंगीकृतं इरीकपञ्जरप्रसादमधुनाप्रारोप्यरेनागसि
तर्जपर्वतसंनिभेनकपिनालं कृकतांवत्सित्तिप्रवीत्यनिमज्जतीततरंतिदृष्टदः प्रेतोदिवान्तस्मि इंद्रेमानुषभाव
मेत्ययतगोभत्वाभवत्यंतजोरज्जार्कदशामुपेत्यकमितांगत्वाद्भुजो जायते १ एतज्जूरः खदिरत्वमेवकदलीकांडेपुन
स्त्रीयते संसारेवद्रजीवजोनिगहनेपिकर्मणांचेष्टितं उन्मीलरंद्रकौमुदीकमलैर्वेवकनिदानमुदामालोलाकलि

उज्ज्वलं तं ईव कस्यान्मजापासकलभुवनलीलावासयंते निवासः मनुजदनुजदेनाश्चर्यभूतं तदेवं मया कगलकरं
 दृष्टमप्यं प्रविष्टं १ अमृतिकमलकोरोममन्मालगसंघः सरलितकरदंजः कुंभिर्भोभः पितृन्ति मया कगलकरं प्रे
 त्तिप्रपं प्रविष्टं तमुद्दिनमन्नाः यः प्रसंगे प्रयातः १ उदालं कातसललितपदादिः कतरसासमायन्नाशय्यामनग
 गुणमाणिक्कसुभगा स्फुरद्वर्णाभरणस्थितजनघनानंदवसतिः समस्यावेष्टेव प्रतिपुरुषमेवाविलसति १
 मतेद्देशाद्देशां प्रणयिनिक्कशायाः स्फुरदुत्तमयायाः संतापप्रशमनं विधौ नीरमयुगं सखीभिर्निक्षिप्ते मुकुलित
 मुखं तत्र मम भुजे ऊचदं हसोपपुं परमपिज्ञातं ऊचयुगं प्रसर्जनापार्तिप्रशमनविधानात्तमलपदुमलोदाभ
 नाधिकतरभवत्पांडुरतनोः अभितोयजासीत्कथमपिसखीनां परिकरोनसेढीमंतः स्यात् वरिक्कमिव मां प्र
 त्ययमुखं १ अलिज्जातायातप्रसवमयचापे विजयिनिप्रविष्टे पातलं जलनिधिपदव्यादतिपतौ प्रयासधिह
 तफलिपतिभुवं हंतुमसुरान् दद्यादुत्रेवापापधूनसुमनोनीलमधुपे १ अधोमेनाकस्य स्थितवतिसमस्तं स
 मभवदनुः कोटोभंगस्तदुपरिगारवस्तनलपिः १ मेहेमेहेकलिसिंदेसांतदेरोपुशय्यास्तसंगार्यसुभग

एवश्चिरमभूतपंक्तवचोवोभितः प्रुकोयः स्थलनामवापववनप्रोदूतधुलीमयः मंजेदेविभवसुवदकपराभयः प्रगी
 तेजचैरंभोधिर्जलधिः पयोधिरुदधिर्वोरभिः १ इंदुर्वोररामप्रुरवतिलकः श्रीवारिजातः सुधावर्गः स्वर्गपरिच्छेदेज
 नित्वतः सुरैः पवित्रवान् धिक्तलोकंतवयस्तथापितनुतेतोयाकनामावलीमंभोधिर्जलधिः पयोधिरुदधिर्वोरिधिः श
 याससहरेः प्रियोजनयितारत्नाकरोनायकस्त्रीयोनामिति सागरस्पकायायानासौतथानुष्यति मंभोधिर्जलधिः
 पयोधिरुदधिर्वोरानिधिर्वोरिधिः प्रुत्तैनातिपदानितुष्यति यथातर्षार्त्तिकं ठोज्वरः १ अस्मिन्पयोधिनायोः प्रु
 तपयन्नरुषाशौरिताभिन्नमौलिस्त्रिष्वंतिस्कंदपत्नोविधुभयविधुरं राकुवत्सोपुनाविपायोधर्मचकालेसुरधृतममृ
 नं तन्धुर्कर्मधिजाभ्यां स्वर्गावस्तायमानंकपटयदुधिधाकिन्नमूर्च्छाचुतेन १ चक्रेसोमस्पवाकाधिदेतिधुविलुठन्नंभ्रं
 शोकार्त्तिचिंताः स्त्रिष्वंतिस्कंदपत्नोविधुभयविधुरं राकुवत्सोपुनापि श्वायंशोकार्त्तिवादास्तडिदमलरुचोमेधमा
 शंक्वनेतेधनेनमंमयूरः मुप्रेदिनहृदयपातुवागिमुयायाः १ वस्त्राभावानुचिंवानयनकमलयोराजयः कंठकाना
 मस्ति संतिकीनाऊचकलशतदेनास्तिनस्तोनसंति १ चित्रं श्रीखंडहारौप्रियतमकरजाज्ञाशातदेनास्तिनस्तीनम

न कस्यपीति त्वं विसारि विलसितं तं मुक्ता मणिर्वकुंभिर्दितं चंद्रविंशतिभवं नीलं च नौ प्रोपकुंचो लं जलन कया सा सा प
दभवनदी पद्मनाम भवनं नृवं जलविंदु वज्रजल वज्रं बाल वज्राल वन १ रत्नातस्तं कल पुष्प वृष्टि सुमन स्वाधी मज्जं
मृनेदः शोणा स्तेरियु संपदः प्रतिदिनं मित्रे दये मोदसे पांशानां ऊरु वे विलं वन मंदो दमां त रस्ते ज सी जं वृ वज्र ल विंदु
वज्रल जल वज्रं बाल वज्राल वन १ नित्यं भाव्य ल कानुबंध मधुरा भाल स्य ली सुभुव स्ता रुत ए विल स न्य द विल मुरो
नक्षत्र मात्मा श्रियं अंगे चंपक गौर मादिस कल ग्रामो ल स न्य र्द्ध नं गंगा वज्र ज गंड वज्र गन व मां गे य व मे य वन १ कोर्ति
स्ते विमला ल दी य क मला भं गै रियं से व्य ते शून्यं वै रि कुलं त व हिति भ तो पे ज्ञा य वां ह क्तितः चारि जं भर ता नु पा पि भ
व तो ह्मो र पृथ्वी पते मंगा वज्र ज गंड वज्र गन व मां गे य गं गे य वन १ वंधं का पि चा नु भव तो मो लं च न न्या न से तो यं व र्द्ध
पत स वा सु म न सो नी चैः स्थितिं कुर्वतः श्री मत्पुष्प क य म ल भ य श स ल स्मा द नं त र्हितः पानी य स्य द शान न स्य क व
री भा र स्य नृ त्य कमः १ प सं यो म वि हार द ह्म भ स म श्री नी ल कुं ठा श्र यं रु च्या मि व म मं द पा र व लु म ह्म कालं घ नं कुर्वतः
लो कं पा नि मि बो ल्य मा र ति वि ल स न्मु य क श्री मु य पानी य स्य द शान न स्य क व री भा र स्य नृ त्य कमः १ निःपीतो मुनिना

107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

कमठपरिकृताधिवारः दिक्षुभक्तभिरुधिररुणयानिजाग्रप्रस्तप्रहोदशतुयोभिमतैरसि ॥ यदिग्रामेभित्तान्तनीनोर्ध्वशीमरि
 कामये कोविदायसुधाधारंदशमूलीपयःपिवेत ॥ एकोविदिगजोहंतिमहस्रंगजवाजिनानंदेककवलाकालीकिंनऊर्व
 नियोधितः ॥ एकएवगजोहंतिमन्नःसैमानिभुज्जो हृणत्तद्विहारिणः किंनऊर्वनियोधितः ॥ एकएवगजोहंतिमह
 स्रंगजवाजिनो तदेककवलाकालीकिंनऊर्वनियोधितः ॥ अतोऽश्वीयान्महानोमहीयान्मयोमेविद्योमेदिवसःप्रियायाः
 यजोपवीतंपरमंपवित्रंसृष्टासखेसत्यमिदंज्वरीमि ॥ अतोऽश्वीयान्महानोमहीयान्मयोनिनंतवश्चमृगेक्षणाया न
 दंगरागरुणितेममेदंयजोपवीतंपरमंपवित्रं ॥ नकवित्वाभिमानेननकीर्त्तिप्रसरेक्षया विदितासौमयाकिंतुदौबु
 कानकवितार्थिता ॥ निपलालनंत्यक्ताकविकल्पलनामम एककलायमहनेपोषणीयामनीधिमिः ॥ अन्यकुंभ्याः
 विपुणार्थमयविश्वानुबुद्धया पोषणादिवमेषाधिज्येयसेवभविष्यति ॥ इतिसंततमिमामुपास्यत्कस्यनस्यनिन
 वाविवाच्यता उल्लसंतिकलकंठकामिनीकृजितादपिचपूजितागिरः ॥ कलकंठकलत्रकोमलस्वरलक्ष्मीसह
 सासुकेलयः कविकल्पलनानुकंपपाकभवयःकस्यभवंतुनोकयः ॥ निसर्गोत्पत्तस्तत्संभूतानिस्तज्जानिमुक्ता

रुक्मिणीनित्यैरिहमापनीनागरिविलसुमतीकांतकांतारमार्गे प्रमेकंदिकातीक्ष्णामिलनपवनसन्मननस्त्वयथाभ
रुक्मिणीस्तययाचसुरसहितलसन्मूर्च्छनात्रामतानात् रुक्मिणीस्तयमौलीक्षरातदवसरेसाक्षसाक्षप्रभादात् शो
षाणांसैवविधातवनचूत्तिरभ्रलोचनानामप्यग्निः १ इतिचतुर्थस्तवकेसमस्यानामसप्तमजस्रं समाप्तं
पंचतमस्तवकः वीरसेनश्चतुर्थोर्द्ध्वानीद्रियालिप्यारण्यपि तत्त्ववाच्यं मनो नैकं न दुःखं पंचभिः सह १ मंगेदीशह
लीदेभावीरेशयथासाजिताः तत्त्वविषीदमाद्येन दुःखं पंचभिः सह १ कामं कर्म दुष्टे धुत्वमित्राय वतुणा यच्च व
पंतीरोष्टादानेन सर्वकाममुप्राप्तिमहि १ विश्रान्नमजस्रं ते श्रुत्वा शुक्लः सुरदुमः वेशवरास्पविहितस्तंभोदंभो
लिपालिना १ विलसद्द्विदुमकायाहंसाधिकनरयुतिः विस्तारितापप्रकाशानदीवांगारधारिता १ त्रिपां
गसंगपवितप्रमोदेरते किमंगं स्थिरमंगनायाः श्रियादयोन्मीलितपद्मजैत्रेनेत्रेपरित्यजन किंचिदस्ति १ वी
रत्वमपि नाश्रीयन्नोर्वशोमपिकामयेत् कोनसिद्धरसाभावेदशमलीवयः पिवेत् १ शचीचेन्यानिनीतन किंनोर्व
शीनपिकामयेत् कोनसिद्धरसाभावेदशमलीवयः पिवेत् १ कल्याणकालदलितारिहलोफकालीकंठीरवः